

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 15.12.2022
C(2022) 9284 final

Obvestilo Komisije

**Smernice o delitvi stroškov in koristi v okviru projektov čezmejnega sodelovanja na
področju energije iz obnovljivih virov**

OBVESTILO KOMISIJE

Smernice o delitvi stroškov in koristi v okviru projektov čezmejnega sodelovanja na področju energije iz obnovljivih virov

VSEBINA

1	Uvod	2
2	Elementi zasnove sodelovanja in možnosti za financiranje.....	7
3	Analiza stroškov in koristi kot podlaga za delitev stroškov in koristi.....	12
4	Pristopi k delitvi stroškov in koristi.....	14
	Načela delitve stroškov in koristi	14
	Praktično izvajanje delitve stroškov in koristi	17
	Primeri sodelovanja	23
5	Povzetek priporočil glede analize stroškov in koristi ter delitve stroškov in koristi	28
6	Vzorec medvladnega sporazuma	31
7	Priloga	34

1 UVOD

Namen teh smernic je podpreti države članice, ki so se pripravljene vključiti v projekte čezmejnega sodelovanja na področju proizvodnje energije iz obnovljivih virov, pri iskanju vzajemno koristne rešitve za delitev s tem povezanih stroškov in koristi. V njih so opisane možnosti zasnove delitve stroškov in koristi pri projektih čezmejnega sodelovanja na področju obnovljivih virov energije ter priporočila in dobre prakse, hkrati pa državam članicam omogoča prožnost¹. Smernice se lahko uporabijo v okviru sklopa Instrumenta za povezovanje Evrope za čezmejne projekte na področju energije iz obnovljivih virov ter za projekte na področju obnovljivih virov energije, pri katerih se uporabljajo mehanizmi sodelovanja na splošno. Pomembne so za projekte na področju električne energije iz obnovljivih virov ter projekte na področju toplote in plina iz obnovljivih virov.

Pravni okvir

Revidirana Direktiva 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (v nadaljnjem besedilu: Direktiva) vzpostavlja pravni okvir za razvoj energije iz obnovljivih virov v Evropski uniji. Kot je določeno v členu 3(1) Direktive, države članice skupaj uresničijo zavezujoči skupni cilj Unije glede deleža energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije Unije leta 2030. Skupni cilj se uresniči z nacionalnimi prispevki, ki jih morajo vse države članice določiti v okviru svojih celovitih nacionalnih energetske in podnebne načrte. Direktiva priznava tudi čezmejno razsežnost uvajanja energije iz obnovljivih virov in spodbuja države članice, naj v zvezi s tem sodelujejo, med drugim z uporabo razpoložljivih mehanizmov sodelovanja, kot so statistični prenosi, skupni projekti držav članic, skupni projekti držav članic in tretjih držav ali skupni programi podpore².

V okviru večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 je bil Instrument za povezovanje Evrope za energijo dopolnjen z instrumentom za podporo uvajanju čezmejnih projektov na področju energije iz obnovljivih virov. Koncept čezmejnih projektov na področju energije iz obnovljivih virov, kot je opredeljen v uredbi o Instrumentu za povezovanje Evrope³, temelji na mehanizmih sodelovanja, vzpostavljenih na podlagi Direktive.

Motivi za sodelovanje

S čezmejnimi sodelovanjem se lahko olajša doseganje cilja Unije in nacionalnih prispevkov na stroškovno učinkovitejši način, in sicer z razširitvijo nabora projektov, hkrati pa državam članicam zagotovi dodatna prožnost pri izpolnjevanju njihovih ciljev. Poleg tega imajo čezmejne regije pomembno vlogo „laboratorijev evropskega povezovanja“⁴. Države članice imajo različne geografske in naravne vire za izkoriščanje energije iz obnovljivih virov, zato se proizvodni stroški med državami precej razlikujejo. Država članica, ki proizvaja presežek energije iz obnovljivih virov, tj. več, kot jo potrebuje za izpolnitev lastnega prispevka (v nadaljnjem besedilu: država gostiteljica), se lahko odloči za sodelovanje z drugo državo

¹ Temeljijo na prejšnjih smernicah z naslovom „Guidance on the use of renewable energy cooperation mechanism“ (Smernice za uporabo mehanizma za sodelovanje na področju energije iz obnovljivih virov), SWD(2013) 440 final, na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/com_2013_public_intervention_swd05_en.pdf.

² Podroben opis mehanizmov sodelovanja je na voljo v Prilogi. Sodišče Evropske unije je edino pristojno za uradno razlago prava Unije.

³ Uredba (EU) 2021/1153 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2021 o vzpostavitvi Instrumenta za povezovanje Evrope.

⁴ COM(2021) 393 final: Obmejne regije EU: živi laboratoriji evropskega povezovanja.

članico, ki je pripravljena sofinancirati prizadevanja (v nadaljnjem besedilu: država prevzemnica). Tako sodelovanje bo koristilo obema državama. Država gostiteljica bo pridobila dodatna finančna sredstva in nedenarne koristi, povezane z gradnjo in obratovanjem nove infrastrukture (npr. večja zanesljivost oskrbe, ustvarjanje delovnih mest, pozitivni učinki prelivanja zaradi povečanih inovacij), država prevzemnica pa bo svoj cilj dosegla stroškovno učinkoviteje kot doma. Mehanizmi sodelovanja prispevajo tudi k izmenjavi dobrih praks, usklajevanju regulativnih okvirov in racionalizaciji upravnega postopka v državah članicah.

Motivi za sodelovanje na področju energije iz obnovljivih virov se razlikujejo od projekta do projekta. Najbolj tipični razlogi za sodelovanje vključujejo doseganje cenejšega izpolnjevanja ciljev, povečanje uporabe energije iz obnovljivih virov, prispevanje k izboljšanju infrastrukture, izboljšanje energetske varnosti, izboljšanje sprejemanja določene tehnologije v javnosti, (skupno) preskušanje inovativnih tehnologij ali infrastrukturnih rešitev ter spodbujanje vključevanja obnovljivih virov energije na trg, da bi se okrepil notranji trg energije EU.

Poleg tega se lahko tržne vrednosti za energijo iz obnovljivih virov med državami članicami bistveno razlikujejo, med drugim glede na različne mešanice virov energije, obstoječe zmogljivosti naprav ter količino zmogljivosti povezovalnega daljnovoda in omrežja za notranji prenos. Z medsebojnim sodelovanjem lahko države članice z nižjimi tržnimi vrednostmi dostopajo do projektov z višjimi tržnimi vrednostmi od svojih, kar zmanjšuje plačila podpore.

Sodelovanje lahko poteka med dvema ali več državami/regijami ali čezmejnimi ozemlji⁵, zahteve glede zapletenosti in usklajevanja pa se običajno povečujejo s številom vključenih akterjev.

Primer čezmejnega sodelovanja: vzajemno odprte dražbe Nemčije in Danske⁶

Nemčija in Danska sta leta 2016 izvedli dve čezmejni dražbi na področju fotonapetosti, odprti za sodelovanje v okviru projektov v drugi državi. Vzajemno odprti dražbi sta temeljili na sporazumu o sodelovanju, doseženem z dvostranskimi pogajanjmi. Obe odprti dražbi sta temeljili na sistemu podpore, ki je bil vzpostavljen v zadevni državi na področju fotonapetosti. Poleg tega je sporazum o sodelovanju vključeval tudi ureditve v zvezi z omejitvami na lokalnih območjih, izmenjavo podatkov in prispevkom k ciljem glede energije iz obnovljivih virov. Kar zadeva delitev stroškov, država, ki izvaja dražbo, izplača plačila podpore vsem izbranim obratom in prejme celotno statistiko obnovljivih virov energije. Vključeni niso nobeni dodatni stroški ali koristi.

Na podlagi čezmejnih dražb so bili vsi uspešni projekti na Danskem. Zaradi nemške odprte dražbe so bile pri oddaji dosežene cene, ki so bile precej nižje od cen na prejšnjih nemških nacionalnih dražbah. Na Danskem v enakem obdobju ni bila izvedena nobena nacionalna dražba. Na danski dražbi ni sodeloval noben nemški projekt. To je bilo med drugim posledica majhne največje zmogljivosti, predvidene za projekte v Nemčiji (samo 2,4 MW od skupne količine dražbe 20 MW), nacionalne dražbe v Nemčiji, ki je potekala le nekaj dni pozneje, transakcijskih stroškov, povezanih z razumevanjem danskega sistema dražb, in fiksne premije, ki se uporablja na Danskem, zaradi česar so bili upravljavci obratov izpostavljeni dolgoročnim tveganjem glede cen električne energije. Za projekte na Danskem je

⁵ Obmejne regije so ozemlja na obeh straneh iste meje (opredelitev je na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Border_region).

⁶ Opis tega primera temelji na poročilu „Design options for cross-border auctions“ (Možnosti zasnove čezmejnih dražb), pripravljenem v okviru projekta AURES II o dražbah za podporo na področju energije iz obnovljivih virov. Celotno poročilo je na voljo na naslovu: http://aures2project.eu/wp-content/uploads/2019/06/AURES_II_D6_1_final.pdf.

bila udeležba na nemški dražbi privlačna, saj leta 2016 ni bilo nacionalnih dražb na področju fotonapetosti. Razlogi za bolj konkurenčne ponudbe Danske niso jasni, vendar verjetno vključujejo boljše fotonapetostne vire na lokacijah, ki sodelujejo na dražbah, priložnost za gradnjo fotonapetostnih elektrarn na kmetijskih zemljiščih (razen v Nemčiji) ter pomanjkanje drugih možnosti za prejemanje domače podpore in s tem bolj agresivnih ponudb.

Te vzajemno odprte dražbe so pokazale, da je mogoče s sodelovalnimi pristopi med državami članicami doseči večjo učinkovitost v primerjavi z nacionalnimi dražbami. Poleg tega je izrecno razvidno, da bi bilo treba pri časovnem načrtovanju in zasnovi sporazuma o sodelovanju upoštevati nacionalne programe podpore in časovne razporede dražb. Države pa morajo upoštevati tudi tržne ureditve in druge dejavnike, ki vplivajo na stroške projektov, da v zvezi s porazdelitvijo dodeljenih naročil med državami ne bi prihajalo do presenečenj.

Primer čezmejnega sodelovanja: skupna shema potrdil Švedske in Norveške

Leta 2012 je začel delovati čezmejni program podpore za zeleno električno energijo med Švedsko in Norveško, njegov cilj pa je bil spodbuditi rast obnovljivih virov energije v obeh državah. Doslej je to edini skupni program podpore, ki se je izvajal v okviru mehanizmov sodelovanja, predvidenih v direktivi o energiji iz obnovljivih virov. Preden se je program začel izvajati, je potekala dolga faza pogajanj med obema državama. Izkazalo se je, da se je še posebej težko dogovoriti o ustrezni delitvi stroškov in koristi. Končni dogovor je postal uresničljiv s političnim dogovorom o delitvi bremena na pol.

Za program so bile koristne dolgoletne izkušnje Švedske z upravljanjem primerljivega domačega trga potrdil. Tržni instrument – program nagraduje obrate za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov v obeh državah, in sicer z dodelitvijo zelenega potrdila za vsako MWh proizvedene električne energije iz obnovljivih virov, s katero se lahko nato trguje na trgu. Švedski in norveški dobavitelji električne energije (in nekateri končni uporabniki) morajo kupiti potrdila v sorazmerju z deležem njihove proizvodnje/porabe električne energije.

Glede na uspeh programa pri (čezmernem) doseganju ciljne uporabe obnovljivih virov energije, zlasti vetrne in vodne energije, se je sistem januarja 2022 zaprl za nove udeležence. Čeprav so bile glavne značilnosti programa enake v obeh državah, Švedska in Norveška pa sta si prizadevali za skupni cilj proizvodnje, izražen v TWh, sta ohranili tudi določeno prožnost glede parametrov programa. Prav tako ni skupnega organa, ki bi bil pristojen za izvajanje in spremljanje, ampak je vsaka država imenovala domači subjekt. Iz tega je razvidno, da je lahko priznavanje potrebe po prožnosti pri zasnovi skupnega programa koristno. Poleg tega so razmeroma podobne možnosti za obnovljive vire energije in primerljive strukture stroškov olajšale dogovor o ključnih značilnostih programa. To velja tudi za pogajanja o delitvi stroškov in koristi, ki so ponavadi zahtevnejša, če se stroški in koristi med sodelujočimi državami znatno razlikujejo.

Ovire za sodelovanje

Kljub uveljavljenim in dobro preverjenim koristim sodelovanja za skupno doseganje ciljev EU na področju energije iz obnovljivih virov je bilo od leta 2009 z mehanizmi sodelovanja dejansko izvedenih malo projektov sodelovanja⁷, ti mehanizmi pa se še vedno redko

⁷ Do danes je bilo izvedenih/dogovorjenih dvanajst projektov sodelovanja (od tega deset statističnih prenosov, en skupni projekt in en skupni program podpore). Čeprav to kaže, da bi se izvajanje lahko pospešilo, je uporaba mehanizmov sodelovanja še vedno pod pričakovanji. Izvedli/dogovorili so se naslednji projekti: statistični prenos med Luksemburgom in Litvo, Luksemburgom in Estonijo, Malto in Estonijo, Nizozemsko in Dansko, Irsko in Dansko, Irsko in Estonijo, Dansko in Belgijo, Finsko in Belgijo, Češko in Slovenijo ter Litvo in Belgijo; skupni projekt Nemčije in Danske ter skupni program podpore Švedske in Norveške. Na podlagi pregleda nacionalnih akcijskih načrtov za energijo iz obnovljivih virov držav članic za leto 2020 je jasno, da so bili zaradi novosti mehanizmov in majhnega števila izvedenih projektov načrti za uporabo mehanizmov sodelovanja še vedno nejasni, previdni ali pa jih sploh ni bilo. Nekaj let pozneje so bili načrti držav članic za

uporabljajo. Dokazi⁸ kažejo, da še vedno obstajajo ovire pri uporabi mehanizmov sodelovanja, ki so lahko politične, tehnične, pravne in regulativne narave, pa tudi socialno-ekonomske in okoljske narave. Države članice in drugi deležniki poročajo tudi o upravnih ovirah, povezanih s postopkovnimi koraki, potrebnimi za načrtovanje in izvajanje projekta sodelovanja, ter ovirami v zvezi s količinsko opredelitvijo in delitvijo stroškov in koristi. Razprave med državami članicami o uporabi mehanizmov sodelovanja so se v zadnjih letih okrepile, pri čemer potekajo razprave o več možnih projektih⁹. Zaradi povečanega pritiska za hitro razogljičenje v skladu z evropskim zelenim dogovorom, svežnjem „Pripravljeni na 55“ in načrtom RePowerEU je treba mehanizme sodelovanja uporabljati pogosteje.

Področje uporabe

Namen teh smernic je države članice podpreti pri načrtovanju, zasnovi in izvajanju projektov čezmejnega sodelovanja z uporabo mehanizmov sodelovanja¹⁰. Njihov cilj je z osvetljevanjem možnosti in elementov zasnove, ki so na voljo za delitev stroškov in koristi, olajšati premagovanje te ovire pri nadaljnji uporabi mehanizmov sodelovanja.

Prejšnje smernice o razporeditvi stroškov in koristi so omejene na metodologijo analize stroškov in koristi, ki jo je Evropska mreža operaterjev prenosnih sistemov za električno energijo (ENTSO-E) pripravila za projekte razvoja omrežja v skladu z Uredbo (EU) 2022/869, nobene smernice pa niso bile osredotočene na delitev stroškov in koristi proizvodnih sredstev. Zato je namen teh smernic zagotoviti jasnost glede razpoložljivih možnosti in stopenj svobode za analizo ter delitev stroškov in koristi, ki se uporabljajo za različne tehnologije obnovljivih virov energije. Čeprav je njihov cilj zajeti sodelovanje na področju obnovljivih virov energije na splošno za vse tehnologije obnovljivih virov energije, upoštevajo vidike, značilne za (radialne) projekte vetrne energije na morju, saj tako sodelovanje postaja čedalje pomembnejše, hkrati pa se sooča s posebnimi tehničnimi in praktičnimi izzivi pri izvajanju. Analiza stroškov in koristi ter vidiki souporabe hibridnih projektov na morju bodo obsežno obravnavani v prihodnjih smernicah za leto 2024 o tem, kako uskladiti delitev stroškov in koristi po morskih bazenih za projekte prenosa energije na morju v povezavi z razvojem

uporabo mehanizmov sodelovanja v njihovih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih že bolj konkretni, zlasti zaradi posvetovanj med državami članicami na dvo- ali večstranski podlagi, posamično ali prek različnih skupin in forumov. V zvezi s tem bi bilo treba poudariti delo v regionalnih forumih za energijo, vključno s skupinami na visoki ravni za sodelovanje na področju energije v Severnem morju (NSEC), načrtom medsebojnega povezovanja na baltskem energetskem trgu (BEMIP), povezanostjo srednje in jugovzhodne Evrope s plinovodi (CESEC) ali medsebojno povezanostjo v jugozahodni Evropi (SWE) ali petstranskim energetskim forumom. Forumi so združili ključne deležnike in olajšali dialog. Kljub temu še vedno ni poročil o konkretnih načrtih, ki bi odražali zaznane težave pri uporabi mehanizmov sodelovanja.

⁸ Študije in projekti med drugim vključujejo projekt v zvezi z mehanizmom sodelovanja med državami članicami EU in interakcijo s programi podpore v okviru direktive o energiji iz obnovljivih virov (2009/28/ES) (<https://res-cooperation.eu/>), projekt CA-RES (<https://www.ca-res.eu/>) ali projekt MUSTEC (<https://mustec.eu/>). Glej tudi študijo o sodelovanju med državami EU v okviru direktive o obnovljivih virih energije, 2014, na voljo na naslovu: https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/cooperation-mechanisms_en#documents.

⁹ Med znanimi primeri so memorandum o soglasju o enem ali več vozliščih za energijo na morju med Dansko in Nizozemsko, memorandum o soglasju med Latvijo in Estonijo o skupnem projektu na morju, pismo o nameri glede analize skupnih in hibridnih projektov na morju med Dansko in Nemčijo ter memorandum o soglasju o preučitvi možnosti za energetske otoke med Dansko in Belgijo.

¹⁰ Pri večini projektov čezmejnega sodelovanja se lahko domneva, da so države članice ali tretje države tiste, ki krijejo najvišje stroške in prejemajo večino koristi. Zato so po naravi pogajalske strani in bodo privzeto zastopale svoje deležnike.

projektov proizvodnje energije iz obnovljivih virov ter za delitev stroškov in koristi za posamezne hibridne projekte¹¹.

Te smernice so strukturirane na naslednji način: najprej so opisani najpomembnejši elementi zasnove programov podpore za energijo iz obnovljivih virov, s poudarkom na ustreznih vidikih delitve stroškov in koristi pri projektih čezmejnega sodelovanja. V naslednjem oddelku so opisani splošni pristopi in načela analize stroškov in koristi kot osrednje orodje za ocenjevanje splošnih družbenih koristi projektov na področju obnovljivih virov energije ter glavni pogoj za delitev stroškov in koristi. Nato so v smernicah zagotovljene informacije o tem, kako pristopiti k delitvi stroškov in koristi med sodelujočimi stranmi, ter opisani priporočila, primeri in dobre prakse. Načrt za sporazum o sodelovanju je na voljo v oddelku 6.

¹¹ Ob priznavanju vse večje osredotočenosti na zapletene oblike sodelovanja na področju energije iz obnovljivih virov, na primer v okviru hibridnih vetrnih polj na morju, je treba zagotoviti „smernice o tem, kako usklajevati čezmejno delitev stroškov in koristi za projekte prenosa energije v povezavi z razvojem projektov proizvodnje energije“. Te smernice so povezane s členom 15(1) uredbe TEN-E [Uredba (EU) 2022/869] in sporočilom Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom Strategija EU za izkoriščanje možnosti energije iz obnovljivih virov na morju za podnebno nevtralno prihodnost, COM(2020) 741 final, na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/offshore_renewable_energy_strategy.pdf.

2 ELEMENTI ZASNOVE SODELOVANJA IN MOŽNOSTI ZA FINANCIRANJE

Pri dogovarjanju o projektu sodelovanja se bodo morale države članice uskladiti o vrsti vidikov, vključno z glavnimi cilji in načeli sodelovanja, mehanizmi sodelovanja, ki se lahko uporabijo za doseganje teh ciljev, ter obsegom in pogoji sodelovanja. Kar zadeva slednje, bodo države članice morda morale izbrati program podpore ter se dogovoriti o delitvi nastalih stroškov in koristi, ki jih bo imel projekt. Različni elementi zasnove mehanizmov sodelovanja in programa podpore (kjer je primerno) lahko privedejo do različnih rezultatov v smislu stroškov in koristi.

Kot je navedeno zgoraj, si lahko države članice pri dogovoru o projektu sodelovanja prizadevajo za različne cilje. Vsekakor pa bodo želele zagotoviti, da bo sodelovanje vzajemno koristno ter da se bodo stroški in koristi delili na način, ki bo odražal ta cilj. Splošna logika je, da bo država članica prevzemnica prispevala k stroškom podpore v zameno za prejemanje statistike obnovljivih virov energije. Podcilji držav članic lahko na primer vključujejo cilj znižanja stroškov, vključevanja obnovljivih virov energije s preusmeritvijo uvajanja v države z nižjimi stroški povezovanja sistemov. Po drugi strani pa bodo tudi države članice gostiteljice upoštevale te stroške, pa tudi obseg, v katerem se odražajo v plačilih podpore, kar pomeni, da jih krijejo razvijalci projektov na področju obnovljivih virov energije ali drugi deležniki, kot so operaterji prenosnih sistemov ali končni odjemalci. Stroški povezovanja sistemov so lahko znatni, zato lahko države članice gostiteljice vključijo ustrezno nadomestilo.

Izbira mehanizma sodelovanja

Izbira mehanizma sodelovanja je odvisna od posebnih ciljev zadevne države članice. Na splošno je mogoče reči, da so **statistični prenosi** najprimernejša izbira, saj omenijo najnižje transakcijske stroške in so običajno manj zapleteni, če je edini cilj doseči kratkoročno izpolnitev cilja z nižjimi stroški ali hitro zapolniti preostalo vrzel do cilja z omejenimi domačimi prizadevanji. Po drugi strani pa statistični prenos ne vodi k uvedbi dodatne zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, razen če država prodajalka prihodke nameni novim projektom na področju obnovljivih virov energije.

Skupni projekti se lahko izvajajo tudi, če je cilj razvoj ali preskušanje (novih) tehnologij. **Skupni programi podpore** so najbolj zapleten mehanizem sodelovanja in vključujejo najvišje transakcijske stroške. Lahko pa izboljšajo stroškovno učinkovitost ter povečajo dolgoročno stabilnost trga in likvidnost. Večji kot je obseg sodelovanja pri projektih na področju električne energije iz obnovljivih virov, ki se bodo sčasoma uresničili, bolj je upravičena izbira zapletenega mehanizma.

Opozoriti je treba tudi, da se mehanizmi sodelovanja med seboj ne izključujejo in da lahko države članice v okviru enega sporazuma združijo več kot en mehanizem. Kar zadeva delitev stroškov in koristi, pa je priporočljivo, da se stroški in koristi strogo ločijo po posameznih projektih in se ne seštevajo v kombinaciji projektov.

Izbira oblike podpore

Čeprav se tržno uvajanje energije iz obnovljivih virov povečuje, še vedno temelji predvsem na programu podpore, kar velja tudi za čezmejno sodelovanje. Države članice lahko načeloma izbirajo med uporabo programa podpore države članice gostiteljice, odprtjem programa podpore prispevajoče države članice ali vzpostavitvijo novega prilagojenega skupnega programa podpore. Opredeliti je treba vrsto elementov zasnove za ta program. Opozoriti je treba tudi, da program podpore ne vključuje nujno dejanskih plačil podpore, saj lahko ta postanejo zastarela, če obstajajo brezplačne ponudbe, tj. razvijalci so pripravljeni projekt nadaljevati brez vseh subvencij.

Prednost uporabe programa podpore države gostiteljice je zagotovitev nemotene vključitve v nacionalni regulativni okvir. Nasprotno pa bo izbira programa podpore prispevajoče države članice privedla do dveh vzporednih programov v državi članici, v kateri se naprava nahaja, in bi lahko bila v nasprotju z njenim regulativnim okvirom. Po drugi strani pa vzpostavitev novega skupnega programa podpore pomeni višje transakcijske stroške, vendar ima prednost, saj ustreza svojemu namenu in je učinkovitejša za večje načrte sodelovanja. V tem primeru je treba opredeliti nacionalne ali regionalne institucije, ki upravljajo program. Države članice lahko kot izhodišče izberejo tudi program države gostiteljice ali prispevajoče države, vendar se dogovorijo o odstopanju elementov zasnove za posamezne vidike.

Pri opredelitvi programa podpore je treba upoštevati naslednje elemente, pri čemer je treba opozoriti, da se bodo natančna ureditev in posebnosti razlikovale od primera do primera.

Predhodno preverjanje, izbira lokacije, izdaja dovoljenj in predhodni razvoj

Na splošno je mogoče razlikovati med centraliziranimi (pod vodstvom vlade) in decentraliziranimi (pod vodstvom razvijalcev) pristopi k predhodnemu preverjanju, izbiri lokacije, izdaji dovoljenj in predhodnemu razvoju. Za centralizirani pristop je značilen državni organ ali organ v državni lasti, ki je odgovoren za te postopke, njihov napredek in kritje njihovih stroškov¹². Pri decentraliziranem modelu razvijalci projektov na vnaprej določenem območju izberejo lokacije ter jih predhodno preverijo in razvijejo. Odvisno od tega, kdo na začetku krije stroške predhodnega preverjanja, izbire lokacije in predhodnega razvoja, bo morda potrebno nadomestilo.

Ureditev razporeditve stroškov omrežja

Sodelujoče države članice se bodo morale odločiti tudi o vmesniku med razvijalci na področju obnovljivih virov energije in operaterji prenosnih sistemov, kar zadeva ureditev omrežja. Pri pristopu površinske razporeditve stroškov razvijalci projektov na področju obnovljivih virov energije krijejo stroške priključitve na najbližjo primerno točko priključitve v že obstoječem omrežju, običajno transformatorsko postajo, operaterji prenosnih sistemov pa stroške morebitne potrebne ojačitve omrežja. Pristopi površinskih stroškov so najcenejša možnost za razvijalce projektov (ker ojačitve omrežja na splošno krijejo operaterji prenosnih sistemov/operaterji distribucijskih sistemov) in omogočajo dobro preglednost in doslednost

¹² Elementi centraliziranega modela so del predloga Komisije z dne 18. maja 2022 o reviziji določb v zvezi z izdajanjem dovoljenj za projekte na področju obnovljivih virov energije iz direktive o energiji iz obnovljivih virov (COM(2022) 222 final).

stroškov. Vendar so lahko pri projektih zamude, ker morajo operaterji prenosnih sistemov/operaterji distribucijskih sistemov sisteme ojačati, preden je možna priključitev.

Pri pristopu globinske razporeditve stroškov morajo razvijalci projektov na področju obnovljivih virov energije zaradi povezovanja nove naprave v sistem kriti vse stroške priključitve, pa tudi vse morebitne dodatne stroške ojačitve. Velika pomanjkljivost ureditve globinske razporeditve stroškov je, da so lahko vnaprejšnji stroški priključitve zelo visoki, stroški ojačitve omrežja pa so običajno negotovi in jih razvijalci težko predvidijo¹³. Vendar razvijalcem projektov v okviru tega pristopa pogosto ni treba plačati stroškov uporabe sistema za tekoče ojačitve omrežja.

Možne so tudi hibridne oblike. Hibridni modeli imajo lahko slabosti/prednosti obeh ureditev, kar je odvisno od njihove natančne specifikacije.

Oblike finančne podpore

Glavni možnosti za oblike finančne podpore sta „operativna podpora“ in „pomoč za naložbe“ (vnaprejšnja ali periodična, npr. letna). Najustreznejša oblika operativne podpore so fiksne premije, enostranske spremenljive premije in dvostranske spremenljive premije (pogodbe na razliko)¹⁴.

V primeru fiksnih premij skupna podpora ni odvisna od cen električne energije. Prav tako je lažje upravljati fiksne premije, vendar so slabše za razvijalce, ki imajo potencialno visoka tveganja za prihodke na trgu, in zagotavljajo spodbude za proizvodnjo tudi v času, ko dodatna proizvodnja ni potrebna. Dolgoročno tveganje za prihodke na trgu se lahko obravnava s spremenljivimi premijami, ki pa lahko nastanejo na račun izpostavljenosti celotnih stroškov podpore cenam električne energije, ki so nižje od izvršilne cene, ki jo plačajo odjemalci. V primeru vnaprejšnje ali letne pomoči za naložbe so obrati načeloma izpostavljeni celotnim tveganjem za prihodke na trgu električne energije.

Pomoč ali podpora za naložbe se razlikuje od operativne podpore, saj zagotavlja delež naložbenih stroškov projekta, preden se dejansko začne izvajati in proizvajati. Čeprav je pomoč za naložbe na ravni držav članic redka, se pričakuje, da bo postala pomembnejša v okviru mehanizmov financiranja EU, kot je nova postavka financiranja čezmejnih projektov v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope.

Pri odločanju o zasnovi finančne podpore je priporočljivo razpravo začeti pri obstoječih zasnovah programov podpore v zadevnih državah članicah, če ima vsaj ena od sodelujočih strani vzpostavljen domači program za zadevno tehnologijo. Če sodelujoče države nimajo vzpostavljenega takega programa, lahko kot primer služijo izkušnje držav članic, ki imajo podobne značilnosti in cilje. Pri odločanju o elementih zasnove bi si morale sodelujoče države prizadevati za zagotovitev rednega obratovanja in vzdrževanja novega obrata, čim bolj znižati stroške podpore, ki je potrebna v njegovi življenjski dobi, omejiti tveganje čezmerne ali

¹³ Razlog so predvsem mrežni učinki, z regulativnimi spremembami pa je lahko povezana tudi negotovost.

¹⁴ Če je v sistemu enostranske premije tržna cena nižja od izvršilne cene na dražbi, proizvajalci prejmejo podporo, ki krije vrzel, če pa je tržna cena višja, lahko obdržijo presežek prihodkov. Dvostranska premija deluje podobno, vendar mora proizvajalec vrniti presežek prihodkov. V shemi fiksne premije proizvajalci prejmejo fiksni znesek presežka prihodkov poleg tržne cene.

premajhnega nadomestila, na splošno zmanjšati finančna tveganja ter upoštevati posledice programa podpore za potrošnike.

V primeru **čezmejnega sodelovanja** lahko države članice uporabijo spremenljivo premijo (enostransko ali dvostransko), na primer pogodbe na razliko. Pogodbe na razliko zlasti zagotavljajo stabilnost cen in hkrati omejujejo prevelike nepričakovane dobičke, ki so lahko ustvarjeni v primeru zelo visokih tržnih cen. Opozoriti je treba, da kadar sta vključena dva trga električne energije z dvema različnima cenama električne energije, to otežuje izračun plačil podpore za regulatorje in verjetno povečuje tveganja za vlagatelje na področju obnovljivih virov energije. S tem se zvišajo upravni in transakcijski stroški, potrebna pa so lahko plačila nadomestil, ki jih ni mogoče zlahka vnaprej oceniti. Da bi zmanjšali ta tveganja, bi se morale države članice vnaprej dogovoriti o referenčnem trgu. Če se take ovire odpravijo, lahko skupni programi podpore zagotovijo učinkovitejše in nižje zneske podpore za vse potrebne naložbene vrzeli v projektih na področju obnovljivih virov energije kot nacionalni programi podpore, s čimer se znižajo skupni zneski podpore, ki jih financirajo davkoplačevalci posamezne države članice.

Čeprav ne spadajo v obseg ukrepov, ki jih lahko izvajajo države članice v zvezi z izvajanjem projektov čezmejnega sodelovanja na področju obnovljivih virov energije, je treba opozoriti, da imajo predlagatelji projektov na področju obnovljivih virov energije lahko dostop do drugih virov konkurenčnega financiranja, na primer prek instrumentov EIB ali z dogovorom o pogodbah o odkupu električne energije z odjemalci.

Zasnova razpisov/dražb

Na splošno se pri podpiranju obnovljivih virov energije v EU pomen upravno določenih tarif ali kvot zmanjšuje, medtem ko je dražb vedno več. Pri zasnovi razpisov/dražb za dodelitev podpore za energijo iz obnovljivih virov so na voljo številne možnosti. Najpomembnejši elementi zasnove so tehnologija dražbe, obseg, časovni razpored, velikost ponudbe, vrsta plačane podpore, merila za predizbor in oddajo ter ali se uporabijo razpisi z eno postavko ali več.

V primeru sodelovanja so lahko dražbe različnih oblik, lahko so predvsem enostranske, vzajemne in skupne dražbe. Izbrana vrsta dražbe bo nato vplivala na mehanizem podpore, na primer pri **enostranskih dražbah** bo uporabljen program podpore države članice prevzemnice ali prispevajoče države članice, tj. program, ki ustreza enostranskemu odprtju programa podpore za projekte iz države članice gostiteljice. Pri **vzajemnih dražbah** obe državi odpreta svoje ustrezne programe podpore, pri **skupnih dražbah** pa sodelujoče strani zasnujejo prilagojen program podpore, ki je usklajen z vsemi vidiki projekta sodelovanja. Praviloma bi morala država članica, ki plačuje stroške podpore, prejeti ustrezno statistiko obnovljivih virov energije. Države članice lahko sklenejo tudi različne dogovore glede časovnega obdobja za prenos ciljnih dosežkov in glede tega, ali se prenos deležev na prispevajočo državo članico nadaljuje po koncu obdobja podpore do tehničnega konca življenjske dobe naprave. To bo vplivalo na posledično delitev stroškov in koristi. Države članice se lahko na primer dogovorijo, da bo naprava začela prispevati k doseganju cilja države gostiteljice po koncu obdobja podpore, da bi nadomestile zagotavljanje lokacije in dejstvo, da bodo zaradi nje nastali stroški povezovanja sistemov.

Financiranje sodelovanja

Poleg izbire mehanizma sodelovanja in (po potrebi) uskladitve elementov zasnove programa podpore se bodo morale države članice dogovoriti tudi o tem, kako financirati sodelovanje in morebiti povrniti stroške podpore¹⁵. Glavne možnosti financiranja so javni viri financiranja (nacionalni proračuni, mehanizmi financiranja in EU), podporne dajatve za potrošnike ali hibridne oblike, tj. njihove kombinacije. Javni viri financiranja so v bistvu prerazporeditev od vseh davkoplačevalcev k odjemalcem energije, z dajatvami pa se stroški energije iz obnovljivih virov prerazporedijo k odjemalcem električne energije z zvišanjem cene električne energije. Države članice se lahko odločijo tudi za financiranje delov stroškov iz enega vira, za ostale pa uporabijo drug vir. Smernice o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo 2022¹⁶ zagotavljajo okvir za javne organe za učinkovito podporo ciljem evropskega zelenega dogovora s čim manjšim izkrivljanjem konkurence.

¹⁵ O tem, kako povrniti stroške podpore, lahko vsaka sodelujoča država odloči tudi na nacionalni ravni, razen v primeru skupnih programov podpore.

¹⁶ 2022/C 80/01.

3 ANALIZA STROŠKOV IN KORISTI KOT PODLAGA ZA DELITEV STROŠKOV IN KORISTI

V okviru projektov sodelovanja analiza stroškov in koristi sistematično opredeljuje in primerja vse pozitivne ali negativne, načrtovane ali nenačrtovane in neposredne ali posredne učinke zadevnega projekta sodelovanja. Analiza stroškov in koristi načeloma zajema učinek projekta v vseh udeleženi državi članici.

Da bi ugotovili, ali predvideni projekt sodelovanja ustvarja neto družbene koristi, je treba določiti, količinsko opredeliti ter pretehtati stroške in koristi. Če koristi v določenem časovnem obdobju presegajo stroške, diskontirane na sedanost, ima projekt sodelovanja pozitivno neto sedanjo vrednost in se šteje za koristnega z družbenega, celostnega vidika.

Poleg tega se neto sedanja vrednost projekta primerja z neto sedanjo vrednostjo alternativnega projekta, pri katerem se obnovljivi viri energije uporabljajo brez sodelovanja (hipotetični scenarij). Hipotetični projekt bi moral biti predvsem realen prikaz verjetne alternativne ureditve projekta predlagatelj projekta za doseganje njihovih ciljev v skladu z evropskimi in nacionalnimi cilji na področju podnebja in energije, če se sodelovanje ne bi uresničilo. Če je neto sedanja vrednost projekta sodelovanja večja od njegove hipotetične neto sedanje vrednosti, se šteje, da je projekt sodelovanja s sistemskega vidika koristen za izvajanje in se lahko začnejo nadaljnji koraki.

Za odločitev, ali naj se projekt sodelovanja nadaljuje ali ne, je nujno potrebna celovita analiza stroškov in koristi.

Kot izhodišče za izvedbo analize stroškov in koristi se lahko sodelujoče države članice sklicujejo na obstoječe metodologije in prakse. Na splošno to vključuje priročnik za analizo stroškov in koristi investicijskih projektov za kohezijsko politiko za obdobje 2014–2020¹⁷ ter druge pristope, kot je pristop za ekonomsko oceno naložbenih projektov, ki ga uporablja Evropska investicijska banka (EIB)¹⁸. Za sredstva za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov so v načelih analize stroškov in koristi za čezmejne projekte na področju obnovljivih virov energije v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope navedene ustrezne smernice, v katerih je priporočen celovit, vendar obvladljiv sklop kazalnikov¹⁹. Najpomembnejši vir za projekte razvoja omrežja in investicijske projekte je metodologija analize stroškov in koristi na ravni energetskega sistema, ki se uporablja za projekte vlaganja v omrežje v skladu z Uredbo (EU) 2022/869 (TEN-E)²⁰. ENTSO-E na podlagi navedenega izvede analizo stroškov in koristi v okviru procesa desetletnega načrta za razvoj omrežja. Za čezmejno elektroenergetsko

¹⁷ Glej https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/guide-to-cost-benefit-analysis-of-investment-projects-for-cohesion-policy-2014-2020.

¹⁸ „The Economic Appraisal of Investment Projects at the EIB. Version March 2013 – Under review“ (Ekonomska ocena investicijskih projektov v EIB, Različica iz marca 2013 – v postopku pregleda), na voljo na naslovu https://www.eib.org/attachments/thematic/economic_appraisal_of_investment_projects_en.pdf.

¹⁹ „Methodologies for assessing the contribution of cross-border projects to the general criteria and for producing the cost-benefit analysis specified in Part IV of the Annex to the Regulation (EU) 2021/1153 establishing the Connecting Europe Facility“ (Metodologije za ocenjevanje prispevka čezmejnih projektov k splošnim merilom ter za pripravo analize stroškov in koristi iz dela IV Priloge k Uredbi (EU) 2021/1153 o vzpostavitvi Instrumenta za povezovanje Evrope), na voljo na naslovu <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52021SC0429&qid=1564520971474>.

²⁰ Glej <https://tyndp.entsoe.eu/cba>.

infrastrukturo se kot izhodišče uporablja uveljavljena metodologija analize stroškov in koristi, ki jo je razvila ENTSO-E in odobrila Evropska komisija.

Kazalniki analize stroškov in koristi za proizvodna sredstva

Da bi bili transakcijski stroški čim nižji, sodelujoče strani analizo stroškov in koristi osredotočijo na najpomembnejše kategorije neposrednih in posrednih stroškov in koristi, ki izhajajo iz njihovega morebitnega sodelovanja. Čeprav obstajajo nekateri kazalniki, ki bodo verjetno vključeni v vse analize stroškov in koristi, npr. proizvodni stroški energije, se lahko države članice v določeni meri prosto skupaj dogovorijo o tistih kategorijah stroškov in koristi, ki jih želijo upoštevati. Naprednejši kot je postopek načrtovanja, celovitejša sta praviloma analiza stroškov in koristi ter seznam obravnavanih kazalnikov. Načeloma je priporočljivo, da sodelujoče strani začnejo s preprosto in manj celovito analizo stroškov in koristi, ki jo je nato mogoče z napredovanjem procesa postopno razširiti z več kazalniki.

Na splošno bo tudi pristop ocenjevanja stroškov in koristi sodelovanja ob prehodu z „enostavnega sodelovanja“ na bolj zapletene oblike, npr. projekte, ki združujejo infrastrukturo in proizvodna sredstva, postal celovitejši ter zajemal dodatne in različne kazalnike.

Stroški podpore se ne vključijo v analizo stroškov in koristi, saj pomenijo neto družbeni prenos, se pa njihova količinska opredelitev močno priporoča že v fazi analize stroškov in koristi²¹.

Omejitve analize stroškov in koristi

Čeprav je analiza stroškov in koristi nujna za odločitev o tem, ali naj se projekt sodelovanja nadaljuje ali ne, je treba opozoriti, da ima pomembne omejitve, ki jih morajo upoštevati sodelujoče strani. Kot je navedeno zgoraj, je treba pri analizi stroškov in koristi vzpostaviti ravnovesje med omejitvijo zapletenosti in transakcijskimi stroški na obvladljivi ravni, hkrati pa si prizadevati za vključitev vseh ustreznih dejavnikov. Prizadevati si za to je lahko zahtevno, zlasti če je projekt še vedno v zgodnji fazi. Uporaba predpostavk in vrednostnih sodb tako postane nujna.

Analiza stroškov in koristi tudi ne bo zagotovila vpogleda v učinke projekta na različne skupine deležnikov. Kljub pozitivni neto sedanjí vrednosti je mogoče in celo verjetno, da projekt ne bo koristil vsem zadevnim akterjem. To je še posebej pomembno pri naslednjem koraku, tj. delitvi stroškov in koristi.

²¹ Če je državna pomoč potrebna za izvedbo projekta na področju obnovljivih virov energije, bi morala biti analiza vrzeli v financiranju, ki je izvedena v skladu s smernicami o državni pomoči za podnebje, energijo in varstvo okolja, skladna z glavnimi predpostavkami analize stroškov in koristi.

4 PRISTOPI K DELITVI STROŠKOV IN KORISTI

Pri projektih čezmejnega sodelovanja običajno nastane edinstvena paleta stroškov in koristi, ki so asimetrično porazdeljeni. Sodelujoče strani lahko z uporabo pristopa analize stroškov in koristi ugotovijo, ali je projekt koristen z družbenega vidika in ga je zato načeloma vredno nadaljevati. Vendar analize stroškov in koristi ne vključujejo izjav o učinkih porazdelitve med udeleženi državi in posameznimi deležniki.

Uporaba mehanizmov sodelovanja prinaša koristi, kot je znižanje stroškov izpolnjevanja cilja. Kljub temu so lahko te prednosti neenakomerno porazdeljene med udeleženi državi članicami. S tem se v bistvu ustvari težava glede razporeditve koristi, izziv pa je najti rešitev za težavo te razporeditve na način, da bi lahko vse udeležene države članice imele koristi od sodelovanja in da bi se razporeditev obravnavala samo za sodelujoče strani, kar bi odražalo prispevek posamezne strani. Za to razporeditev ni osrednjega trga, zato se morajo sodelujoče strani pogajati o pristopu k delitvi stroškov ali sprejeti mehanizem za razporeditev koristi v skladu s predhodno dogovorjenimi merili, pravili ali formulami.

Na splošno morajo sodelujoče države odgovoriti na dve osrednji vprašanji. Prvič, s katerim finančnim mehanizmom in po kakšni ceni bo država prevzemnica prispevala k stroškom podpore projekta. Drugič, ali bo država prevzemnica plačala nadomestilo državi gostiteljici za nastale notranje stroške in s katerim mehanizmom. Obe vprašanji neposredno vplivata na posledično delitev stroškov in koristi, pri čemer običajno ena stran plača nadomestilo drugi.

Ob tem je osnovna logika nadomestila preprosta, kar pomeni, da bi bilo treba deležnikom, ki nosijo stroške, vendar nimajo (zadostnih) koristi od projekta sodelovanja, plačati ustrezno nadomestilo. Doslej je bila večina primerov delitve stroškov ali nadomestil omejena na omrežno infrastrukturo, za katero so na voljo priporočila in smernice Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER)²², delitev koristi in stroškov v zvezi s proizvodnimi sredstvi pa je temeljila na selektivnem in pragmatičnem pristopu k opredelitvi glavnih stroškov in koristi, ki jih je treba upoštevati. Ključni elementi, ki se obravnavajo, so običajno stroški podpore in statistika obnovljivih virov energije na ravni držav članic. Nadomestilo, ki izhaja iz tega, se nato določi v procesu pogajanj med glavnimi udeleženi stranmi in/ali njihovimi predstavniki.

Načela delitve stroškov in koristi

Delitev stroškov in koristi bi morala temeljiti na pravičnosti, tj. nobena stran ne prejema nesorazmernih koristi/ne krije nesorazmernih stroškov zaradi sodelovanja, kar je mogoče doseči z nadomestilom vsem stranem, ki je sorazmerno z njihovim prispevkom, z **uresničljivostjo**, tj. zmanjšanjem zapletenosti in s tem znižanjem transakcijskih stroškov na obvladljiv znesek z omejitvijo strani ter kategorij stroškov in koristi na najpomembnejše, ter z

²² Kar zadeva infrastrukturo, je iz četrtega poročila o spremljanju odločitev glede čezmejne razporeditve stroškov, ki ga je objavila agencija ACER, razvidno, da se pri večini vseevropskih energetskih projektov, ki vključujejo čezmejno infrastrukturo, izberejo „tradicionalni“ pristopi k razporeditvi stroškov. Večina projektov na kopnem upošteva t. i. „teritorialno načelo“, v skladu s katerim vsaka država krije stroške, povezane z izvajanjem projekta na svojem ozemlju, ne glede na morebitne koristi, ki bi jih projekt lahko zagotovil državam, medtem ko „razporeditev stroškov v razmerju 50 : 50“ prevladuje na morju. Ta pristop se morda ne bo izkazal za učinkovitega v primerih, kot so nova zazankana omrežja na morju, ki bi lahko vplivala na večje število strani.

upoštevanjem dejanskih stroškov in koristi (in dogovorom o morebitnih ureditvah, ki od njih odstopajo šele pozneje).

Poleg upoštevanja treh zgoraj navedenih načel bi morali deležniki v idealnem primeru prevzeti dolgoročno perspektivo in oceniti ne le kratkoročne, ampak tudi dolgoročne rezultate sodelovanja.

Zadevni deležniki

Vsesplošno spodbudo za projekte sodelovanja običajno zagotavljajo vlade. Zato na koncu želijo doseči skupno neto korist od sodelovanja (vključno z vsemi deli sredstev). Pri večini projektov čezmejnega sodelovanja se lahko domneva tudi, da so države članice ali tretje države tiste, ki krijejo najvišje stroške in prejemajo večino koristi. Zato so po naravi pogajalske strani in bodo privzeto zastopale svoje deležnike.

Čeprav bi projekt sodelovanja lahko vplival na večje število deležnikov, bo verjetno imel velik učinek le na nekaj deležnikov. Ključni deležniki, na katere vplivajo projekti sodelovanja, so države članice/tretje države (ki predstavljajo svoje državljane, tj. odjemalce električne energije), razvijalci proizvodnih sredstev, operaterji prenosnih sistemov ali drugi predlagatelji infrastrukturnih projektov (npr. v primeru hibridnih projektov in včasih za radialne projekte na morju) in nacionalni regulativni organi. Priporočljivo je tudi, da se v pripravo projektov sodelovanja proaktivno in zgodaj vključi civilna družba.

Da bi se poenostavila pogajanja in ohranili nizki transakcijski stroški, pa bi morale sodelujoče strani poskrbeti, da je v dejanska pogajanja vključeno čim manjše število strani, zlasti v manj zapletenih okoliščinah. Običajno bi morali sodelovati predstavniki nacionalnih vlad. Drugi nacionalni deležniki se lahko neposredno vključijo v pogajanja ali v vzporedne procese na nacionalni ravni.

Drugi deležniki se lahko na primer vključijo, če dosežejo določen prag, npr. določen odstotek skupnih neto stroškov. V nekaterih primerih lahko projekt sodelovanja vpliva na deležnike iz tretjih držav, ki jih bo morda treba upoštevati v procesu.

Ugotovitve glede delitve stroškov podpore in statistike obnovljivih virov energije

Sodelujoče strani se morajo na koncu dogovoriti o mehanizmu delitve, s katerim se razporedijo koristi sodelovanja. Modeli delitve stroškov in koristi se bodo razlikovali predvsem glede na to, kako obravnavajo stroške podpore.

V večini primerov sodelovanja bodo stroški podpore razdeljeni med državo prevzemnico ali prispevajočo državo in državo gostiteljico, vendar se lahko pojavijo tudi primeri, v katerih stroške podpore enostransko krije prispevajoča država. Če bi država gostiteljica želela ohraniti del statistike obnovljivih virov energije, da bi dosegla svoj cilj, bi se lahko prispevajoča država in država gostiteljica dogovorili, da bosta k stroškom podpore prispevali obe. Da bi se državi gostiteljici nadomestili vsi lokalno nastali stroški, npr. stroški povezovanja sistemov, bi morali deleži obnovljivih virov energije, ki jih prejme, odtehtati delež stroškov podpore, ki jih je prispevala. Po drugi strani pa se lahko upoštevajo tudi lokalno nastale koristi, kot so koristi v zvezi z zanesljivostjo oskrbe.

Sorazmerni pristop

Delež statistike obnovljivih virov energije, ki se prenese, se določi na podlagi obsega, v katerem prispevajoča stran prispeva k plačilom podpore. V skladu s tem sorazmernim pristopom bi se k državi članici, ki plača polovico stroškov podpore, prenesla polovica statistike podatkov o cilju glede obnovljivih virov energije. To se lahko prilagodi, če sodelujoče strani menijo, da so pomembni drugi kazalniki stroškov ali koristi.

Pristop fiksne premije za prenos

Za sodelujoče države pa je lahko bolj priročno, če se dogovorijo o ceni prenosa. To pomeni, da bi država članica gostiteljica na preneseno statistično enoto energije iz obnovljivih virov, npr. EUR na kWh, dodala fiksno premijo, s katero bi krila svoje (posredne) stroške. Premijo bi morala kriti bodisi država članica prevzemnica bodisi neposredno razvijalec projekta, lahko pa bi bila tudi specifična za tehnologijo.

Fizični in virtualni prenos električne energije v projektih sodelovanja

Projekte sodelovanja je mogoče razlikovati tudi po tem, ali zahtevajo fizični prenos proizvedene električne energije ali ne. Zlasti za države, ki bi želele povečati svojo dolgoročno energetska varnost, bi lahko bil privlačen fizični prenos. Poleg tega bi se lahko v državi prevzemnici povečala javna podpora projektu sodelovanja, projekt pa bi postal bolj „oprijemljiv“. Vendar pa fizični prenos morda ni vedno možen, saj predstavlja posebne tehnične izzive, ki zahtevajo zadostne povezovalne daljnovode in omrežno infrastrukturo med sodelujočimi državami. Zahteva po fizičnem prenosu električne energije lahko postane zapletena, če sodelujoče države niso sosednje države, saj bo treba v zasnovo in pogajanja o sodelovanju vključiti še druge države. Zato je za številne države lažje, da ne zahtevajo fizičnega prenosa električne energije. Druga utemeljitev za to, da se fizični prenos ne zahteva, je, da se evropski trgi električne energije s spajanjem trgov vse bolj prepletajo. Po tej logiki bi lahko fizični prenos posegal v načela notranjega trga električne energije, tj. najučinkovitejšo uporabo čezmejnih zmogljivosti. Kar zadeva skupne projekte s tretjimi državami, je treba opozoriti, da člen 11 direktive o energiji iz obnovljivih virov zahteva zadostno zmogljivost povezovalnega daljnovoda, da se lahko proizvedena električna energija šteje kot del deleža energije iz obnovljivih virov države članice²³.

Mejni pogoji

Obstajajo številni dejavniki, ki pomembno vplivajo na porazdelitev stroškov in koristi projektov sodelovanja na področju obnovljivih virov energije ter jih je treba upoštevati. Določiti je treba vse mejne pogoje, ki vplivajo na delovanje projekta in njegovo vključitev v širši energetski sistem, saj bodo vplivali na kazalnike stroškov in koristi.

Mehanizem sodelovanja in plačila podpore: poleg izbranega mehanizma sodelovanja so ključni dejavnik morebitni stroški plačil podpore. Stroške podpore je z družbenega vidika sicer mogoče zanemariti, saj pomenijo zgolj prenos od ene strani k drugi (npr. od vlade k razvijalcu), vendar se upoštevajo pri načrtovanju prenosa deležev obnovljivih virov energije.

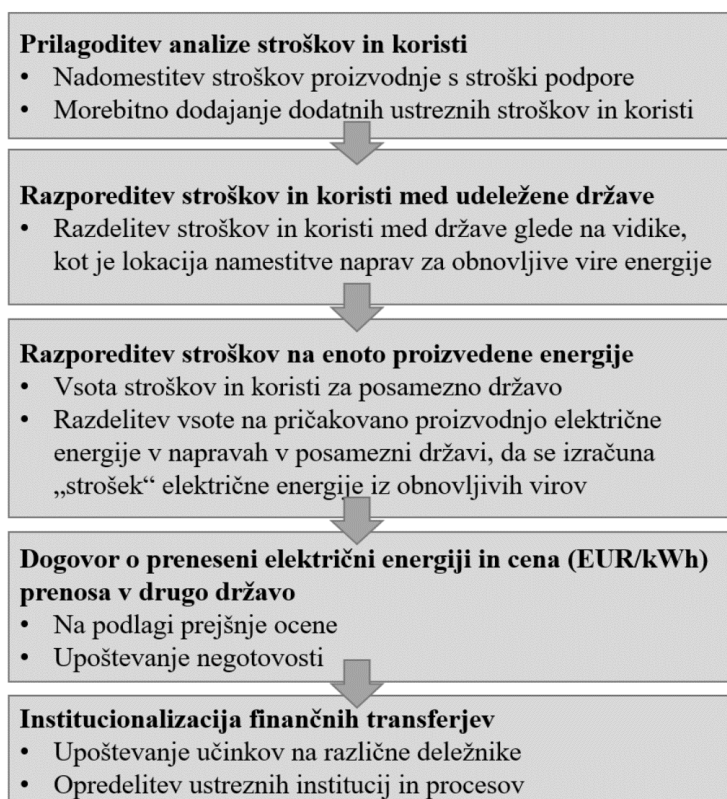
²³ Glej zlasti pogoje iz člena 11(2), točki a in c, Direktive (EU) 2018/2001.

Izbira lokacije in ureditev priključitve na omrežje: postopek izbire lokacije in ureditve priključitve na omrežje prav tako močno vpliva na prvotno porazdelitev stroškov in koristi ter potrebo po nadomestilu, saj bodo s tem povezane stroške krili operaterji prenosnih sistemov in bodo vključeni v omrežne tarife ali pa bodo vključeni v ponudbo na dražbi in bodo financirani iz programa podpore, pri čemer jih bodo posledično financirali plačniki dajatev. To vpliva na to, kateri strani je treba plačati nadomestilo.

Vrsta plačila podpore: odvisno od vrste plačila podpore, tj. fiksne premije ali spremenljive premije, so stroški podpore za obnovljive vire energije že na začetku jasni ali pa bodo odvisni od gibanja cen na trgu električne energije v državi gostiteljici ali državah, o katerih se dogovorijo sodelujoče strani. Plačila se lahko razlikujejo tudi med posameznimi obrati, ki so del skupnega projekta, če se dodelijo različne stopnje podpore. Te razlike je treba upoštevati pri dodeljevanju vrednosti specifični statistiki obnovljivih virov energije.

Praktično izvajanje delitve stroškov in koristi

Na sliki 1 je prikazan pregled konkretnih korakov za izvajanje delitve stroškov in koristi pri projektih sodelovanja, ki so osredotočeni na proizvodna sredstva. Koraki so podrobneje pojasnjeni v naslednjih oddelkih.

Slika 1: Koraki delitve stroškov in koristi za proizvodna sredstva

Korak 1: ponovna obravnava prvotne analize stroškov in koristi

Temeljita družbena analiza stroškov in koristi je glavni pogoj za razporeditev stroškov in koristi med države članice in druge strani. Vendar morda ne bo dovolj za podlago za pogajanje o njihovi porazdelitvi. Izvedeno analizo stroškov in koristi bo zato treba ponovno obravnavati in razširiti. Sodelujoče države odstopajo od seznama stroškov in koristi, opredeljenih v analizi stroškov in koristi, ter dodajo stroške podpore. Preučiti bodo morale, ali naj dodajo dodatne kazalnike stroškov in koristi, ki bodo vplivali na ponovno obravnavanje prvotne porazdelitve stroškov in koristi na deležnike.

Da bi se ohranila skladnost z glavnimi ugotovljenimi učinki, bi morala delitev stroškov in koristi čim bolj temeljiti na analizi stroškov in koristi ter glavnih ohranjenih mejnih pogojih. Zaradi tehničnih ali regulativnih razlogov in podrobnosti ureditve projekta bodo stroški in koristi najprej dodeljeni eni ali drugi strani. Ti neto stroški in koristi na deležnika, opredeljeni v analizi stroškov in koristi, bodo izhodišče za vse nadaljnje ugotovitve. Po razumevanju prvotne razporeditve stroškov in koristi se bodo morale vse zadevne strani dogovoriti o usklajenem pristopu k njihovi prerazporeditvi, pri čemer bo lahko vsaka sodelujoča država prosto prerazporedila nacionalne stroške v skladu z nacionalnimi posebnostmi.

V spodnji preglednici so navedeni kazalniki stroškov in koristi, zadevne strani in kako bi bilo mogoče te stroške in koristi prilagoditi ali uvesti prehod z analize stroškov in koristi na delitev stroškov in koristi. Najenostavnejši pristop je odstopanje od prvotne analize stroškov in koristi, pri čemer se proizvodni stroški zgolj nadomestijo s stroški podpore.

Kazalnik stroškov in koristi	Zadevna stran	Učinek
Naložbe v osnovna sredstva in operativni stroški (CAPEX/OPEX) proizvodnje	Razvijalci proizvodnih sredstev	Naložbe v osnovna sredstva in operativne stroške proizvodnje na začetku krije razvijalec proizvodnih sredstev, pri čemer se običajno refinancirajo s prihodki na trgu in/ali plačili programa podpore.
Prihodki na trgu	Razvijalci proizvodnih sredstev	Odvisno od tržne ureditve bo razvijalec prejemal prihodke s trga električne energije.
Plačila podpore	Države/razvijalci proizvodnih sredstev	Do plačil podpore so običajno upravičeni obrati za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Načeloma se uporablja sistem financiranja države, v kateri je obrat. Možna delitev plačil podpore med države ni tržni učinek prerazporeditve, ampak temeljna odločitev v okviru pristopa sodelovanja.

Doseganje cilja glede obnovljivih virov energije	Države članice	Sprva se doseženi cilji glede obnovljivih virov energije dodelijo državi članici, v kateri je obrat. Podobno kot pri plačilih podpore bo dodelitev doseženih ciljev glede obnovljivih virov energije v obliki statistike obnovljivih virov energije rezultat pogajanj med državami članicami.
Učinki cene električne energije (veleprodajna tržna cena)	Države	Projekti sodelovanja lahko vplivajo na cene električne energije na zadevnih trgovalnih območjih. To pa nato vpliva na cene električne energije za odjemalce. Čeprav je malo verjetno, da se bodo ti učinki nadomestili, bi to lahko bilo del političnih premislekov za projekt sodelovanja.
Emisije CO ₂ in druge emisije	Države	Spremembe ravni emisij CO ₂ in drugih emisij zaradi projekta sodelovanja.
Izkoriščanje možnosti obnovljivih virov energije	Države	Država, v kateri je obrat za sodelovanje, bi lahko imela manj možnosti za doseganje domačih ciljev.
Odlog naložb v dodatne proizvodne zmogljivosti na področju obnovljivih virov energije	Države	Odložitev drugih (domačih) projektov zaradi vstopa v projekt sodelovanja.
Dodatni učinki	Države	Obstajajo lahko tudi drugi učinki, kot so učinki na trg dela, vplivi na okolje, učinki na inovacije itd. Glede na njihovo naravo bi bilo te dodatne učinke morda težko količinsko opredeliti, vendar bi lahko imeli vlogo v političnih pogajanjih.
Naložbe v osnovna sredstva in operativni stroški (CAPEX/OPEX) infrastrukture	Operaterji prenosnih sistemov	V večini primerov so operaterji prenosnih sistemov odgovorni za predhodno financiranje infrastrukturnih sredstev, vključno s priključitvijo na ojačitev na obali in na kopnem. Naložbe v osnovna

		sredstva in operativni stroški za infrastrukturo vključujejo stroške povezovalnih daljnovodov in morebitne stroške priključitve na omrežje. Prvotno so dodeljeni enemu ali več operaterjem prenosnih sistemov, refinancirajo pa se z dajatvami za prezasedenost in omrežninami na zadevnih trgovnih območjih/državah.
Dajatve za prezasedenost	Operater prenosnega sistema	Odvisno od tržne ureditve lahko pride do zaslužka v obliki dajatev za prezasedenost.
Dodatno ponovno dispečiranje ali rezerve za ponovno dispečiranje	Operater prenosnega sistema	Operaterji prenosnih sistemov lahko zaradi projekta sodelovanja povečajo ali zmanjšajo ponovno dispečiranje. Operater prenosnega sistema povrne stroške ponovnega dispečiranja z omrežnimi tarifami.
Dodatni učinki, kot so učinki na prožnost sistema ali odlog naložb v infrastrukturo	Operater prenosnega sistema	Pozitivni ali negativni učinki na prožnost sistema ali učinki, kot je odložitev ojačitve infrastrukture.

Da bi poenostavili pogajanja o delitvi stroškov in koristi, bi morale pogajalske strani poskušati ohraniti seznam kazalnikov, ki jih je treba upoštevati pri delitvi stroškov in koristi do obvladljivega zneska. Najpomembnejši kazalniki za sodelujoče države so stroški podpore in statistika obnovljivih virov energije. Sodelujoče strani lahko vključijo nadaljnje učinke ali jih uvrstijo med teme v pogajanjih, če pričakujejo, da bodo pomembni v smislu vpliva ali politične teže.

Korak 2: razporeditev stroškov in koristi med udeležene države

V naslednjem koraku se vsi stroški in koristi, vključno s stroški podpore, razporedijo med sodelujoče države članice v skladu z rezultati analize stroškov in koristi ter glede na to, kje se naprave za energijo iz obnovljivih virov namestijo/nahajajo (pri čemer je država gostiteljica deležna večine posrednih učinkov). Opozoriti je treba, da lahko učinki, npr. vprašanja prezasedenosti omrežja, prizadenejo tudi druge države, ki niso niti države gostiteljice niti države prevzemnice. V takih primerih se lahko dogovor o delitvi stroškov in koristi razširi na te države.

Na vrsto pravila o razporeditvi močno vpliva izbira programa podpore. Sodelujoče države se lahko dogovorijo, da bodo ustanovile skupni sklad/program ali razširile nacionalni program podpore ene od sodelujočih držav, s katerim se bodo upravljali tokovi plačil podpore za projekt sodelovanja in določila cena prenosa kot oblika nadomestila. V primeru skupnega programa podpore bodo sodelujoče države seveda ustanovile skupni sklad. Nasprotno pa so statistični

prenosi in skupni projekti bolj dovzetni za nadomestilo prek cen prenosa. Vlade se bodo morale na koncu dogovoriti o tem, ali bodo vse nove naprave najprej dodelile eni državi ali pa jih bodo „porazdelile“ glede na to, katera država krije stroške podpore. Dodatna težava je, če končna lokacija naprav še ni določena, pri čemer se v tem primeru končna razporeditev lahko izvede šele po izvedbi razpisa. V vsakem primeru je priporočljivo, da se vlade že predhodno dogovorijo o splošnih pogojih razporeditve in izvedejo naknadno prilagoditev.

Korak 3: razporeditev stroškov na enote proizvedene energije

Sodelujoče države na podlagi analize stroškov in koristi, s katero je bila določena predvidena skupna količina proizvedene energije (v GWh), še naprej razporejajo stroške na enote proizvedene energije. Najprej bodo morale sešteti vse stroške in koristi za posamezne sodelujoče strani, pri čemer bodo dobile skupno neto korist/skupne neto stroške na državo. Naslednji korak je dodelitev tega zneska za predvideno proizvodnjo električne energije v napravah v posamezni državi, da se izračuna „strošek“ na enoto proizvedene energije iz obnovljivih virov. Sodelujoče države bi lahko prevzele povprečne stroške na napravo.

Korak 4: dogovor o statistiki prenesenih obnovljivih virov energije v drugo državo in ceni prenosa (EUR/kWh)

V naslednjem koraku bi morale države članice določiti količino prenesene električne energije in ceno na preneseno kWh. Prenos je lahko fizičen ali samo virtualen, in sicer s statistiko obnovljivih virov energije. Cena prenosa se izračuna na podlagi skupne predvidene količine proizvedene električne energije. Izračun cene prenosa je dober pokazatelj ustreznega obsega, vendar imajo sodelujoče države nekaj manevrskega prostora za pogajanja, ki ga zagotavljajo neto prihranki pri stroških sodelovanja.

Države članice, ki so vključene v statistični prenos, se lahko dogovorijo o uporabi različnih vrst pogodb, kot so naknadne promptne pogodbe, predhodne promptne pogodbe ali opsijske pogodbe. Možne so tudi kombinacije teh vrst pogodb, ki se lahko uporabijo za blažitev tveganj obeh strani. Pogajati se je treba o ceni na enoto, ki odstopa od domačih referenčnih cen podpore za različne tehnologije obnovljivih virov energije in upošteva transakcijske stroške ter morebitne stroške ojačitve omrežja. Posredne koristi za državo gostiteljico se odštejejo.

Prav tako je pomembno priznati, da bo pri predhodni analizi projektov čezmejnega sodelovanja vedno obstajala določena negotovost, ki je ni mogoče odpraviti. Strani lahko negotovost obravnavajo na različne načine, zmanjšati pa jo je mogoče z analizo občutljivosti in preverjanjem zanesljivosti. V manj zapletenih primerih sodelovanja se lahko predlagatelji projektov odločijo, da preprosto sprejmejo negotovost in posledične razlike v stroških in koristih ter se politično pogajajo o predhodnem prispevku. Pri bolj zapletenih in celovitih primerih sodelovanja pa je priporočljivo, da se v sporazum o sodelovanju vključi določba o pregledu, ki jo lahko ena ali druga stran uporabi za ponovno preučitev delitve stroškov in koristi v primeru znatnih odstopanj. Uporabi se na primer lahko, če odstopanja dosežejo dogovorjeni prag. Tretja možnost je opredelitev pravil o delitvi nadomestil, ki bi lahko bila na primer odvisna od dejansko potrebnih stroškov podpore, kot so določeni naknadno.

Korak 5: institucionalizacija finančnih transferjev

Nazadnje se morata sodelujoči strani dogovoriti o načinu finančnega prenosa. Kar zadeva „valuto“, je lahko nadomestilo v obliki gotovinskih plačil ali prenosa statistike obnovljivih virov energije. Nadomestilo med operaterji prenosnih sistemov se običajno izvaja z gotovinskimi plačili, države pa se lahko odločijo za nadomestilo v gotovini, statističnih prenosih ali kombinaciji obeh.

Vzpostavitev skupnega sklada za plačila podpore je sicer draga, vendar bi lahko koristila delitvi tveganj med sodelujoče države in s tem zmanjšala tveganje posamezne države, pri čemer bi lahko bila koristna za racionalizacijo postopkov, zlasti v primeru več kot dveh sodelujočih strani in nadaljnjih projektov sodelovanja s podobnimi parametri. Če se ustanovi skupni sklad, bi morala biti plačila vanj sorazmerna z delitvijo cilja glede količine obnovljivih virov energije ter razporeditvijo stroškov in koristi. Vsekakor bi bilo koristno imenovati enotne kontaktne točke za take prenose.

Primeri sodelovanja

Primer 1: statistični prenos

Obravnava dve državi članici (država članica A in država članica B), ki se dogovorita o uporabi mehanizma statističnega prenosa. Pričakuje se, da bo imela država članica A (država prodajalka) presežek energije iz obnovljivih virov zaradi svojega velikega potenciala vodne energije in vetrne energije na kopnem ter da želi prodati pričakovano presežno količino. Njena glavna cilja sta tako prispevati h kritju stroškov lokalne proizvodnje energije iz obnovljivih virov in zmanjšati breme za domače odjemalce električne energije. Vzpostavljena je nacionalna pravna podlaga za uporabo statističnih prenosov, ki bi se zdaj prvič uporabila. Država članica B (prevzemnica) ni na dobri poti, da bi dosegla svoje nacionalne cilje samo z lastnimi viri, pri čemer je vključila uporabo statističnih prenosov v nacionalno zakonodajo in ključne strateške dokumente, v katerih je predvidela, da jih bo morala uporabiti, da bi izpolnila svoje nacionalne cilje glede obnovljivih virov energije.

Da bi povečali varnost načrtovanja, se obe državi članici odločita za predhodno določitev cene prenosa, pa tudi za določitev minimalne količine energije iz obnovljivih virov, s katero bosta trgovali. Država članica A je pripravljena skleniti ta sporazum, ker je na dobri poti, da znatno preseže svoj domači cilj glede obnovljivih virov energije in je prepričana, da bo dosegla presežek obnovljivih virov energije.

Kar zadeva delitev stroškov in koristi, so glavni stroški, ki jih je treba upoštevati, stroški podpore. Višina stroškov podpore, ki jih je treba upoštevati, je odvisna od tega, ali se uporabljajo povprečni ali mejni stroški in katere referenčne tehnologije se uporabljajo.

Pri sodelovanju nastanejo tudi transakcijski stroški. Pričakuje se lahko, da bodo ti sorazmerno nizki in enako razdeljeni med državo članico A in B, zato bi jih bilo mogoče izključiti iz delitve stroškov in koristi. Kar zadeva posredne učinke, lahko na državo gostiteljico vplivajo številni učinki, kot so prihranki emisij toplogrednih plinov, stroški povezovanja sistemov in zanesljivost oskrbe, vendar je mogoče razpravljati o tem, ali se lahko ti učinki pripišejo mehanizmu sodelovanja, saj je država članica A že imela presežek obnovljivih virov energije, *preden* se je vključila v statistični prenos z državo članico B. Zato se državi članici A in B

dogovorita, da teh učinkov za delitev stroškov in koristi ne bosta upoštevali in se bosta osredotočili le na stroške podpore.

Državni članici A in B se bosta najprej morali dogovoriti o najnižji in najvišji ceni prenosa. Za določitev najnižje cene za pogajanja bi morala država članica A upoštevati nacionalno raven podpore za različne tehnologije. Če obstaja dogovor o podpori statističnega prenosa s tehnologijo, je treba izbrati ceno podpore za to določeno tehnologijo. Če takega dogovora ni, je ena od možnosti izračun povprečne cene podpore za obnovljive vire energije v državi članici A. Ta izračunana cena je nato najnižja cena. Najvišja cena pa se določi s ceno za lokalno uporabo obnovljivih virov energije v državi članici B. V teoriji na najvišjo ceno, ki jo je država članica B pripravljena plačati, vpliva tudi cena prenosa, ki jo za statistične prenose ponujajo druge države članice. Ko se doseže dogovor o teoretičnem cenovnem razponu, bi se morali sodelujoči državi članici začeti pogajati o dejanski ceni prenosa, ki bo verjetno znotraj razpona. Poiskati bosta morali srednjo pot z dovolj visokimi prihodki za državo članico A in dovolj nizko ceno za državo članico B, kar bo koristilo obema stranema.

Primer 2: skupni projekt in statistični prenos ob upoštevanju radialno povezanega vetrnega polja na morju (brez fizičnega čezmejnega prenosa električne energije)

Obravnava tri države članice (državo članico A, državo članico B in državo članico C), ki se dogovorijo o obsežnem skupnem projektu z uporabo ustreznega mehanizma sodelovanja. Skupni projekt zajema vetrno polje na morju, ki ga je treba zgraditi in se nahaja v izključni ekonomski coni države članice A (v nadaljnjem besedilu: država gostiteljica), pri čemer država članica B (v nadaljnjem besedilu: država prevzemnica) prispeva stroške podpore. Nato se država prevzemnica in država članica C dogovorita o dodatnem statističnem prenosu, ki ustreza 10 % koristi v zvezi z ustvarjeno električno energijo iz obnovljivih virov v okviru skupnega projekta po ceni, doseženi s pogajanjem. Država članica C je zgolj zainteresirana za nakup vnaprej določene količine statistike obnovljivih virov energije, da bi hitreje izpolnila svoje domače cilje glede obnovljivih virov energije, vendar nima nobenega drugega posebnega interesa za skupni projekt.

Država prevzemnica je gonilna sila projekta in usklajuje udeležbo drugih strani. Fizični uvoz električne energije ni potreben, funkcionalnost povezovalnega daljnovoda pa ni del projekta, pri čemer bo vetrno polje radialno povezano z obalo države gostiteljice. Država gostiteljica in država prevzemnica pričakujeta, da bosta s sodelovanjem v tem skupnem projektu svoj načrtani potek v zvezi z obnovljivimi viri energije izpolnili do leta 2030 in naprej dosegli stroškovno bolj učinkovito, hkrati pa bosta deležni gospodarskih, okoljskih in družbenih dodatnih koristi v smislu ustvarjanja delovnih mest in izboljšanja zanesljivosti oskrbe.

Ker želita tako država članica gostiteljica kot država članica prevzemnica s projektom prejeti statistike obnovljivih virov energije, ki se upoštevajo pri njunih nacionalnih ciljih, se strinjata, da bosta obe prispevali k plačilu podpore. Predpostavlja se, da ne bosta vzpostavili skupnega programa podpore, temveč se bosta strinjali o uporabi že vzpostavljenih domačih programov za vetrno energijo na morju, kar pomeni, da bo vsaka država članica vetrno polje na morju obravnavala, kot da bi bilo del njenega programa podpore za obnovljive vire energije. Projekt se odda prek skupnega razpisa. Dogovorjeno je, da se bo uporabljala referenčna cena države članice gostiteljice, tj. država članica prevzemnica sprejme referenčno ceno države članice

gostiteljice v svojem sistemu podpore kot osnovo za določitev premije. Projekt je prvi take vrste na trgu, zato se odobri izjema v okviru nacionalnega programa podpore države prevzemnice, ki tega običajno ne bi dopuščala.

Država članica gostiteljica in država članica prevzemnica podpišeta sporazum o sodelovanju za skupni projekt. Politični dogovor na visoki ravni določa, da se obema dodeli količina statistike obnovljivih virov energije iz projekta, ki ustreza količini električne energije, ki jo ta država podpira. Vetrno polje na morju je v izključni ekonomski coni države gostiteljice, zato se ji bo privzeto dodelila statistika obnovljivih virov energije, ki jo bo nato treba prerazporediti v skladu s sporazumom.

Država gostiteljica in država prevzemnica izvedeta analizo stroškov in koristi, pri čemer opredelita najpomembnejše postavke stroškov in koristi ter njihove učinke. Skleneta, da se bosta pri analizi stroškov in koristi osredotočili na stroške proizvodnje energije, stroške povezovanja sistemov, emisije toplogrednih plinov, onesnaževanje zraka in drugo lokalno onesnaževanje, zanesljivost oskrbe ter učinke inovacij. Za določitev njihovih učinkov na delitev stroškov in koristi vključita in ocenita tudi stroške podpore ter učinke na statistiko obnovljivih virov energije.

	Država članica A (gostiteljica)	Država članica B (prevzemnica)	Država članica C (statistični prenos)
Proizvedena energija iz obnovljivih virov	40 %	60 %	n. r.
Statistika obnovljivih virov energije	40 %	50 %	10 %
Stroški podpore	40 %	60 %	n. r.
Stroški povezovanja sistemov²⁴	100 %	n. r.	n. r.
Prihranki emisij toplogrednih plinov	40 %	60 %	n. r.
Onesnaževanje zraka in drugo lokalno onesnaževanje	40 %	60 %	n. r.

²⁴ Krije jih operater prenosnega sistema.

Zanesljivost oskrbe	40 %	60 %	n. r.
----------------------------	------	------	-------

Obe sodelujoči strani se strinjata, da se bosta za delitev stroškov in koristi osredotočili izključno na stroške podpore, statistiko obnovljivih virov energije in stroške povezovanja sistemov ter ne bosta upoštevali nobenih drugih stroškov in koristi.

V naslednjem koraku država gostiteljica in država prevzemnica seštejeta vse svoje stroške in koristi, da dobita skupne neto koristi/stroške na državo članico. Država gostiteljica krije vse stroške povezovanja sistemov, zato nastanejo neto stroški, pri čemer zahteva, da se stroški povezovanja sistemov upoštevajo v ceni prenosa.

Na splošno se pogajalski prostor za ceno prenosa določi z relativnim prispevkom sodelujočih držav članic k stroškom podpore. Glede na to, ali so stroški podpore višji v državi članici prevzemnici ali državi članici gostiteljici, bo sodelovanje, kar zadeva plačila podpore, koristilo bodisi eni bodisi drugi. Na splošno je spodnja meja cene prenosa določena z dodatnimi stroški podpore, ki jih ima država članica A ali B, zgornja meja pa so skupni prihranki stroškov podpore.

Predpostavlja se, da so stroški podpore, specifični za tehnologijo, v državi članici prevzemnici višji kot v državi članici gostiteljici. Sodelovanje torej pomeni prihranke stroškov v državi članici prevzemnici, stroški podpore v državi članici gostiteljici pa se lahko zvišajo (glede na primer nesodelovanja). Vendar sodelovanje vodi k neto prihranku stroškov, saj so skupni stroški podpore v primeru sodelovanja nižji kot v primeru nesodelovanja. V tem primeru ima država članica gostiteljica višje stroške podpore, kot bi jih imela v primeru nesodelovanja, kar bi pomenilo finančno nadomestilo v obliki prenosa k državi članici gostiteljici. Raven cene prenosa bo določena s pogajanjem, vendar jo je treba določiti tako, da bosta obe državi imeli zadostne spodbude za mnenje, da je sodelovanje koristno, tj. za državo članico gostiteljico mora biti vsaj tako visoka, v idealnem primeru pa višja, kot so nastali dodatni stroški podpore, za državo članico prevzemnico pa mora biti nižja od njenih skupnih prihrankov stroškov. Seveda imajo lahko države tudi nefinančne motive za nadaljnje sodelovanje, kar bi lahko vplivalo na njihovo pripravljenost, da sprejmejo nižjo/višjo ceno prenosa.

Državi z odstopanjem od skupne količine predvidene proizvedene energije iz obnovljivih virov in stroškov, ki jih imata obe, izračunata ceno prenosa (EUR/kWh), pri kateri se upošteva tudi enaka razdelitev stroškov povezovanja sistemov.

Primer 3: skupni projekt v zvezi s sončnimi fotonapetostnimi napravami in fizičnim prenosom električne energije

Obravnava dve državi članici (državo članico A in državo članico B), ki se dogovorita o obsežnem skupnem projektu z uporabo ustreznega mehanizma sodelovanja. Skupni projekt zajema veliko sončno elektrarno na tleh v državi članici A (v nadaljnjem besedilu: država gostiteljica), pri čemer država članica B (v nadaljnjem besedilu: država prevzemnica) plača stroške podpore. Država gostiteljica ima na voljo veliko lokacij za uporabo fotonapetostne sončne energije in velik sončni potencial. Je na dobri poti, da preseže svoje nacionalne cilje glede obnovljivih virov energije, in je zainteresirana za sodelovanje z drugimi državami članicami, da bi izkoristila svoj čezmeren potencial in okrepila svoj lokalni trg dela. Nasprotno

pa država članica B ni na dobri poti, da doseže svoj cilj, pri čemer je zainteresirana za uporabo mehanizmov sodelovanja, da bi dosegla svoj cilj glede obnovljivih virov energije na stroškovno ugodnejši način. Na politični ravni je že izpolnila glavne pogoje za uporabo mehanizmov sodelovanja, tako da je omogočila odprtje svojega domačega, tehnološko nevtralnega programa podpore za obnovljive vire energije za tuje projekte. Država članica A ni zainteresirana, da bi obdržala statistiko obnovljivih virov energije v zvezi s projektom sodelovanja, kar pomeni, da bo stroške podpore v celoti krila država članica B, ki bo obrat povezala s svojim domačim sistemom.

Država članica A zahteva fizični prenos električne energije za zagotovitev, da projekt ne vpliva na izravnavo domačega trga. Zato je nujno, da je na voljo zadostna zmogljivost čezmejnega prenosa in povezovalnih daljnovodov med sodelujočimi državami članicami. Za analizo stroškov in koristi projektov sodelovanja je to pomembno, saj bo potreba po fizičnem izvozu proizvedene električne energije verjetno povzročila znatne stroške.

Država gostiteljica in država prevzemnica podpišeta sporazum o sodelovanju za skupni projekt ter izvedeta analizo stroškov in koristi. Skleneta, da se bosta pri analizi stroškov in koristi osredotočili na stroške proizvodnje energije, stroške povezovanja sistemov, emisije toplogrednih plinov, onesnaževanje zraka in drugo lokalno onesnaževanje, zanesljivost oskrbe ter učinke inovacij. Kar zadeva delitev stroškov in koristi, skleneta, da se bosta osredotočili le na najpomembnejše, tj. na stroške podpore (ki jih krije izključno država članica B), stroške fizičnega prenosa energije (ki jih krije država članica B), učinke na zaposlovanje (za državo članico A) in stroške povezovanja sistemov (tudi država članica A). Glavna korist, ki jo želi država članica A pridobiti s sodelovanjem, je spodbujanje lokalnega trga dela, glavni interes države članice B pa je znižati plačila podpore, ki so potrebna za doseganje njenih domačih ciljev glede obnovljivih virov energije. Obe državi članici sta prepričani, da so mogoče koristi za obe, saj se večji stroški in koristi medsebojno izničujejo, zato se dogovorita, da bosta upoštevali le stroške podpore.

Državi se bosta morali dogovoriti tudi o referenčni tržni ceni. V skladu z dogovorom bo država članica B vključila obrat v svoj domači program podpore, zato bi se lahko uporabila referenčna tržna cena države članice B. Kar zadeva stroške prenosa električne energije, je najpreprostejši način za to, da razvijalci te stroške vključijo v svoje ponudbe, kar pomeni, da se bodo stroški podpore ustrezno zvišali.

Za določitev verjetne transferne cene, ki jo mora država članica B plačati državi članici A, je treba najprej izračunati prihranke, ki jih lahko država članica B doseže zaradi projekta sodelovanja, tj. prihranke pri stroških podpore. To vključuje izračun neposrednih stroškov podpore za fotonapetostno sončno energijo²⁵ v državi članici A in v državi članici B. Razlika med njima je podlaga za pogajanja o ceni prenosa.

²⁵ Za izračun se lahko uporabi alternativna tehnologija, če neposredna primerjava ni mogoča ali ni realna.

5 POVZETEK PRIPOROČIL GLEDE ANALIZE STROŠKOV IN KORISTI TER DELITVE STROŠKOV IN KORISTI

Države članice in tretje države imajo torej na voljo vrsto možnosti in stopenj svobode za analizo ter delitev stroškov in koristi pri vključenosti v projekte sodelovanja na področju energije iz obnovljivih virov v obojestransko korist.

Na splošno morajo sodelujoče države odgovoriti na dve osrednji vprašanji. Prvič, s katerim finančnim mehanizmom in po kakšni ceni bo država prevzemnica prispevala k stroškom podpore projekta. Drugič, ali bo država prevzemnica plačala nadomestilo državi gostiteljici za notranje nastale stroške in s katerim mehanizmom. Praviloma bi morala država članica, ki plačuje stroške podpore, prejeti ustrezno statistiko obnovljivih virov energije.

V naslednjim oddelkih so povzeti glavni koraki in priporočila za delitev stroškov in koristi na podlagi analize stroškov in koristi. Ta seznam in merila ne posegajo v merila za analizo stroškov in koristi iz uredbe o Instrumentu za povezovanje Evrope, ki so pomembna za vloge za pridobitev statusa čezmejnega projekta na področju energije iz obnovljivih virov.

Splošen pristop in potrebni koraki za prvotno analizo stroškov in koristi

Priporočljivo je, da predlagatelji projektov pri izvajanju analize stroškov in koristi sledijo korakom s spodnjega neizčrpnega seznama:

- opredelitev zadevnih deležnikov,
- določitev projektne ureditve projekta čezmejnega sodelovanja:
 - sodelujoče strani in subjekti,
 - drugi ustrezni organi in deležniki, na katere lahko vplivajo stroški ali koristi, npr. razvijalci, operaterji prenosnih sistemov, operaterji distribucijskih sistemov itd.,
 - lokacija projekta,
 - uporabljena tehnologija in zasnova,
 - druge ustrezne tehnične značilnosti ali lastnosti,
 - zmogljivost/velikost projekta,
 - časovni okvir,
 - vrsta predvidenih rezultatov in storitev ter
 - ustrezni dodatni deli,
- opredelitev ustreznega hipotetičnega scenarija, vključno z njegovo ureditvijo (enaki vidiki kot zgoraj),
- seznam vseh stroškov in koristi, ki jih je treba vključiti,
- dogovor o pristopu k izračunu ter metodologijah za kazalnike analize stroškov in koristi,
- zbiranje najnovejših podatkov pri preverjenih nacionalnih, evropskih in mednarodnih virih,
- količinska opredelitev in monetizacija kazalnikov, ki jih je mogoče količinsko opredeliti, če nista predragi, ter usten opis učinka nemonetiziranih kazalnikov,
- izračun delte neto sedanje vrednosti projekta čezmejnega sodelovanja in hipotetičnega scenarija,

- podroben opis analize in spremljajoče obrazložitve,
- preverjanje rezultatov pri zadevnih organih in drugih (neodvisnih) strokovnjakih,
- po potrebi izboljšanje analize s prilagoditvijo podatkov in/ali metodologije.

Vrstni red korakov se lahko spremeni in v nekaterih primerih ponovi. Države članice lahko proučijo vzpostavitev enotnih kontaktnih točk za podporo predlagateljem projektov pri teh korakih, zlasti specifikaciji ureditve projektov čezmejnega sodelovanja.

Čim obsežnejša utemeljitev na analizi stroškov in koristi

Temeljita družbena analiza stroškov in koristi je glavni pogoj za razporeditev stroškov in koristi med države članice in druge strani. Vendar morda ne bo dovolj za podlago za pogajanje o njihovi porazdelitvi. Izvedeno analizo stroškov in koristi bo zato treba ponovno obravnavati in razširiti.

Sodelujoče strani bi morale zagotoviti, da bodo svoje delo v čim večji meri utemeljile na analizi stroškov in koristi, da bi ohranile skladnost z glavnimi ugotovljenimi učinki. Opredelitev projekta, uporabljeni podatki, osnovni scenarij in mejni pogoji se ne smejo spremeniti, neto vrednosti, izračunane pri analizi stroškov in koristi, pa bi bilo treba uporabiti kot izhodišče za nadaljnje razprave. Določiti je treba vse mejne pogoje, ki vplivajo na delovanje projekta in njegovo vključitev v širši energetski sistem, saj bodo vplivali na kazalnike stroškov in koristi.

S pogajalskim procesom med sodelujočimi stranmi se bo na koncu dosegel dogovor o delitvi stroškov in koristi. Pri dogovarjanju o tem, katere stroški in koristi naj vključijo, morajo strani biti prilagodljive. Pri analizi stroškov in koristi je treba vzpostaviti ravnovesje med omejitvijo zapletenostjo in transakcijskimi stroški na obvladljivi ravni, hkrati pa si prizadevati za vključitev vseh ustreznih dejavnikov.

Načela delitve stroškov in koristi

Delitev stroškov in koristi bi morala temeljiti na pravičnosti, tj. nobena stran ne prejema nesorazmernih koristi/ne krije nesorazmernih stroškov zaradi sodelovanja, kar je mogoče doseči z nadomestilom vsem stranem, ki je sorazmerno z njihovim prispevkom, z uresničljivostjo, tj. zmanjšanjem zapletenosti in s tem znižanjem transakcijskih stroškov na obvladljiv znesek z omejevanjem strani ter kategorij stroškov in koristi na najpomembnejše, ter z upoštevanjem dejanskih stroškov in koristi (in dogovorom o morebitnih ureditvah, ki od njih odstopajo šele pozneje).

Zmanjševanje zapletenosti

Pretekle izkušnje v zvezi z mehanizmi sodelovanja so pokazale, da je zapletenost lahko ovira in da je pri zelo zapletenih pogajalskih ureditvah z več deležniki verjetnost, da ne bodo uspešne, večja. Zapletenost pa je mogoče zmanjšati, če se sodelujoče države najprej dogovorijo o osnovnih načelih in pogojih sodelovanja ter šele nato začnejo pogajanja o podrobnostih.

Poleg tega lahko pomagajo politični sporazumi na visoki ravni o delitvi stroškov in koristi, kot je bilo v primeru Švedske in Norveške, ki sta se pogajali o svojem skupnem programu podpore.

Obravnavanje negotovosti in njeno upoštevanje pri odločanju

Ker informacij o stroških, koristih in tveganjih ni mogoče zanesljivo poznati, je negotovost naravni del procesa in jo je treba ustrezno upoštevati. Zmanjšati jo je mogoče z analizo občutljivosti in preverjanja zanesljivosti.

Sprejemanje v javnosti

Kar zadeva sprejemanje v javnosti, je priporočljivo, da se pri vsakem projektu sodelovanja že zgodaj in proaktivno obravnava vključenost javnosti, da bi se izognili poznejšim nazadovanjem. Vse neposredne in posredne stroške in koristi, povezane s sodelovanjem, ter splošni pristop k njihovi delitvi med sodelujoče partnerje bi bilo treba jasno opisati in sporočiti javnosti.

6 VZOREC MEDVLADNEGA SPORAZUMA

Del I Cilji in opredelitev pojmov

Člen o cilju

- Države članice bi morale upoštevati cilj medvladnega sporazuma. Primer v okviru Severnomorskega energetskega sodelovanja je lahko omogočitev izgradnje dodatnih zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov v Severnem morju. O cilju se dogovorijo sodelujoče države članice.

Člen o opredelitvi pojmov

- Države članice bi morale opredeliti najpomembnejše izraze, ki so vključeni v medvladni sporazum. To zagotavlja skupno razumevanje udeleženih strani in izboljšuje pravno zanesljivost sporazuma.

Del II Mehanizem sodelovanja

Člen o mehanizmu sodelovanja

- S tem elementom bi bilo treba opisati pravno vključitev sodelovanja v okviru direktive o energiji iz obnovljivih virov, tj. ali je izbran statistični prenos, skupen projekt (z drugo državo članico EU ali tretjo državo) ali skupen program podpore.

Del III Podrobnosti sodelovanja

Člen o obsegu sodelovanja

- Države članice bi morale opredeliti obseg sodelovanja: (1) samo uporaba obnovljivih virov energije, (2) dodajanje infrastrukture k sodelovanju, (3) dodajanje inovacijskih vidikov k sodelovanju (npr. objekti za shranjevanje ali pretvorbo itd.).

Člen o izbranem programu podpore

- Države članice bi morale opredeliti uporabljen program podpore (program države članice gostiteljice, program prispevajoče države članice ali nov program podpore). Če se uporabi kateri koli obstoječi program, morajo države članice vključiti sklicevanje na ustrezno pravno podlago.

Člen o novem programu podpore (uporablja se samo za skupne programe podpore)

- Države članice bi morale opredeliti tehnične elemente programa podpore. Elementi, ki jih je treba preučiti, so:
 - a. sodelovanje v enem projektu/več projektih;

- b. največja zmogljivost/količina (količina nameščenih MW ali MWh, ki jih je treba prenesti);
- c. upravičena tehnologija (tehnologije);
- d. lokacija ali postopek izbire lokacije in predhodni razvoj;
- e. ureditev priključitve na omrežje;
- f. oblika podpore;
- g. zasnova razpisov/dražb;
- h. dogovor o uradnem obvestilu o državni pomoči.

Člen o ustrezni tržni ureditvi

- Države članice bi morale določiti ustrezno tržno ureditev (npr. določeni referenčni trg) za projekt sodelovanja in vse ustrezne dodatne določbe, ki jih to lahko vključuje.

Člen o analizi stroškov in koristi ter razporeditev stroškov čezmejnega sodelovanja

- Države članice bi se morale dogovoriti o analizi stroškov in koristi ter razporeditvi stroškov čezmejnega sodelovanja.
 - V primeru enostavnega sodelovanja se lahko statistika obnovljivih virov energije prenese po dogovorjeni ceni prenosa. V tem primeru sodelovanja bi bilo treba analizo stroškov in koristi ohraniti čim bolj enostavno, da se znižajo transakcijski stroški.
 - Pri bolj zapletenem sodelovanju (ali pri iskanju dostopa do čezmejnega financiranja obnovljivih virov energije z Instrumentom za povezovanje Evrope in/ali financiranja infrastrukture) bo morda potrebna celovitejša analiza stroškov in koristi. V medvladnem sporazumu bi moral ta oddelek vključevati sklicevanje na razpoložljive izračune analize stroškov in koristi ter posledični pristop k čezmejni razporeditvi stroškov.
 - Opredelitev neto družbene koristi.
 - Porazdelitev glavnih stroškov in koristi med strani.
 - Posledična plačila nadomestil med državami članicami (vključno z deležem stroškov podpore, ki jih financira posamezna partnerica pri sodelovanju, in posledično porazdelitvijo statistike obnovljivih virov energije za namene ciljnega prispevka).
 - Plačilni postopek

- Uradno obvestilo Evropski komisiji v skladu z direktivo o energiji iz obnovljivih virov.

Člen o obveznostih strani

- Na tem mestu bi morale sodelujoče države članice opredeliti odgovornosti glede na izbrano obliko sodelovanja ter postopke in sistem, ki omogoča spremljanje, sledenje in izdajanje dokazil in preverjanj (vključno s prenosom podatkov: vsebina, oblika in časovni okvir).

Člen o pristojnem organu (uporablja se za skupne projekte ali skupne programe podpore)

- Ta element bi moral opisovati pristojni organ (npr. agencijo ali enotno kontaktno točko) in njegove odgovornosti. Odgovornosti lahko vključujejo opredelitev projektov, opredelitev razpisnega postopka, izbiro ponudnika, nadzor nad izvajanjem dodeljenih projektov, izplačilo plačil podpore in poročanje sodelujočim državam.

Člen o uradnem obvestilu Evropski komisiji

- Država članica prodajalka/gostiteljica bi morala v skladu z direktivo o energiji iz obnovljivih virov Evropsko komisijo uradno obvestiti o sporazumu in točni količini statističnega prenosa, ki iz izhaja iz njega.

7 PRILOGA

Razpoložljivi mehanizmi sodelovanja in osnovna načela sodelovanja

V skladu s členom 8, 9, 11 ali 13 direktive o energiji iz obnovljivih virov lahko države članice izbirajo med tremi glavnimi mehanizmi sodelovanja:

Statistični prenosi (člen 8): V primeru statističnih prenosov se največ dve državi članici dogovorita, da bosta sodelovali in virtualno pripisali določeno količino presežka proizvedene energije iz obnovljivih virov v eni državi članici drugi državi članici. To se izvede naknadno na podlagi cene prenosa, dosežene s pogajanjem. Energija, ki jo država članica „kupi“, se bo štela k njenemu nacionalnemu prispevku na podlagi Direktive. Prenos ali dobava fizične energije ni vključena. Statistični prenosi običajno niso povezani s posebnimi projekti, čeprav se države članice lahko odločijo za sklenitev takega sporazuma, če menijo, da je vzajemno koristen. Poleg tega so statistični prenosi načeloma tehnološko nevtralni. Države članice, ki so vključene v statistični prenos, morajo Komisijo uradno obvestiti najpozneje 12 mesecev po koncu leta, v katerem se je prenos začel. Transakcijski stroški za statistične prenose so precej nizki, saj jih je razmeroma enostavno vzpostaviti in se o njih pogajati, državam članicam pa omogočajo omejeno sodelovanje, ne da bi jim bilo treba spremeniti domače mehanizme podpore. Statistični prenosi so manj zapleteni, zato je potrebnih manj smernic o njih, težava pa je lahko sprejemanje v javnosti, saj se v zameno za plačilo ne prenese nobena proizvodnja energije iz obnovljivih virov. Zasebni akterji so iz udeležbe v statističnih prenosih izključeni, to pomeni, da so statistični prenosi rezervirani za javne subjekte.

Skupni projekti držav članic (člen 9): Države članice lahko vstopijo v skupne projekte tudi zaradi sodelovanja pri projektih na področju energije iz obnovljivih virov v zvezi s proizvodnjo električne energije ali ogrevanjem in hlajenjem iz obnovljivih virov. Skupni projekti presegajo zgolj statistične prenose, sodelovanje pa vedno poteka v zvezi s posebnim novim projektom. Skupni projekt lahko zagotovi fizični prenos električne energije ali ne. Poleg posameznih projektov sodelovanja, npr. velikih projektov v zvezi z vetrno energijo na morju, so možne tudi ureditve z več projekti, kadar se ponovi ureditev, ki se nanaša na majhne ali srednje naprave. Te ureditve z več projekti pa je vseeno treba razlikovati od skupnih sistemov podpore, in sicer zaradi njihove končne narave. Projekti se lahko nanašajo na prenove obstoječih naprav ali nove naprave. Koristi in stroški teh projektov se med sodelujoče strani delijo po dogovorjenih pravilih. Države članice se lahko dogovorijo o izvajanju projekta z obstoječim programom podpore katere koli sodelujoče strani ali pa vzpostavijo prilagojen program.

Skupni projekti so lahko primerni tudi za skupne naložbe v nove tehnologije in pridobivanje izkušenj v zvezi z njimi. Stopnja sodelovanja in raven transakcijskih stroškov sta v primerjavi s statističnimi prenosi višji, vendar običajno nižji kot pri skupnih programih podpore, saj je sodelovanje omejeno na dogovorjeno število projektov. V nasprotju s statističnimi prenosi lahko skupni projekti vključujejo tudi zasebne operaterje.

Skupni projekti držav članic in tretjih držav (člen 11): Države članice lahko izvajajo tudi skupne projekte s tretjimi državami, ki bi lahko postali še posebej pomembni v okviru sodelovanja z državami Energetske skupnosti ali Združenim kraljestvom. Vendar pa so skupni projekti s tretjimi državami omejeni na električno energijo iz obnovljivih virov (ogrevanje in

hlajenje nista zajeta), pri čemer je treba vzpostaviti dejansko fizično povezavo s tretjo državo. Da bi se zagotovilo dovajanje v elektroenergetski sistem EU, je treba pravočasno rezervirati zmogljivost povezovalnega daljnovoda. Z izjemo pomoči za naložbe, dodeljene napravi, količina proizvedene in izvožene električne energije morda ni prejela podpore iz programa podpore tretje države.

Skupni programi podpore (člen 13): Še en možni mehanizem sodelovanja, ki je na voljo državam članicam, so skupni programi podpore. To pomeni delno ali popolno usklajevanje in/ali združitev nacionalnih programov podpore dveh ali več držav članic. Ker lahko skupni programi podpore pomenijo precejšnje transakcijske stroške, običajno zajemajo več projektov. Uporabijo pa se lahko tudi za velike samostojne projekte z zelo specifično ureditvijo. Skupni programi podpore se lahko nanašajo tudi samo na en del nacionalnega trga obnovljivih virov energije, na primer na posebno tehnologijo ali geografsko območje, npr. obmejno regijo. Če ni določeno drugače, dogovorjeni skupni program podpore ne nadomešča obstoječih nacionalnih programov podpore, ki vzporedno še naprej obstajajo. Skupni programi podpore so običajno zahtevnejši in bolj zapleteni kot skupni projekti in navadno zahtevajo spremembe nacionalne zakonodaje in/ali predpisov.

Načela sodelovanja na področju energije iz obnovljivih virov

Sodelovanje držav članic na področju energije iz obnovljivih virov na splošno urejajo naslednja načela:

Izbirnost: dve državi članici ali več držav članic, ki sodelujejo med seboj ali s tretjo državo, to počne prostovoljno. Poleg tega lahko države članice, ko se odločijo, da bodo združile moči na področju energije iz obnovljivih virov, same načrtujejo podrobnosti in pogoje takega sodelovanja.

Ustvarjanje socialno-ekonomskih koristi: projekti čezmejnega sodelovanja morajo ustvarjati vrednost s celostnega, družbenega vidika. Na splošno to pomeni, da morajo socialno-ekonomske koristi projekta prevladati nad njegovimi stroški, če se primerjajo z uporabo obnovljivih virov energije brez sodelovanja.

Vzpostavitev vzajemno koristnega sodelovanja: poleg ustvarjanja neto družbenih koristi se bodo projekti čezmejnega sodelovanja uresničili le, če bodo projekti zagotovili vzajemne koristi za vse sodelujoče države in ključne deležnike v državah. Na splošno ni verjetno, da bi bili vsi deležniki na boljšem s projektom kot brez njega, zato se morajo države dogovoriti, kateri deležniki bi morali prejeti nadomestilo in kateri ne.

Dogovor o pogojih sodelovanja: države članice, ki nameravajo sodelovati, morajo skleniti sporazum o sodelovanju, v katerem so določeni pogoji.

Uporaba pogojev, specifičnih za lokacijo: sodelujoče države si prizadevajo uskladiti ustrezna pravila in predpise, kolikor je to potrebno, vendar lahko pri tem obstajajo naravne omejitve. Take omejitve bodo veljale zlasti za pogoje, specifične za lokacijo, kot so licenciranje in davki.

Zato je privzeto, da se uporabljajo pravila države, v kateri se projekt fizično nahaja, razen če se sodelujoče države dogovorijo in določijo drugače.

Zagotavljanje oprijemljivega učinka: države članice se lahko odločijo, da bodo sodelovanje strukturirale tako, da bo imelo oprijemljive učinke na njihove elektroenergetske sisteme in trge. Sodelujoče države članice lahko na primer zahtevajo fizični uvoz električne energije (ki postane obvezen v skupnih projektih s tretjimi državami).

Delitev stroškov in koristi: v skladu z Direktivo se proizvedena energija iz obnovljivih virov upošteva pri državi, ki financira napravo. Glede na tehnologijo bodo pomembni tudi drugi stroški in koristi poleg stroškov podpore. Stroški priključitve na omrežje in povezovanja sistemov so zlasti pomembni za projekte v zvezi z vetrnimi polji na morju, pomen stroškov podpore pa se običajno zmanjšuje z dovršenostjo tehnologij in stopnjo povezovanja trgov. Na voljo so različne možnosti obračunavanja. Partnerske države lahko prosto določajo podrobnosti sporazuma o sodelovanju.